

Yttranden vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 6 september 2021

§ 3 Interpellation av Madeleine Kaharascho Fridh (FI) till finansborgarrådet Anna König Jerlmyr (M) om stadens arbete mot rasism

Anförande nr 1

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 2

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Fru ordförande, ledamöter, åhörare! Sedan 2005 är Stockholms stad medlem i ett europeiskt nätverk som samlar städer i arbetet mot rasism och diskriminering – ECCAR. Vartannat år ska staden presentera en rapport på ECCAR:s tiopunktsprogram för städer mot rasism, vilket innebär att en uppföljning egentligen skulle ha ägt rum 2020. Än så länge har inte någon sådan rapport presenterats, och av borgarrådets svar att döma verkar det inte heller som att det kommer att ske en sådan uppföljning likt tidigare.

Några av ECCAR:s punkter är att integrera frågor om rasism och diskriminering i mål, statistik och indikatorer i stadens styrsystem, att ge stöd till personer som har blivit utsatta för diskriminering och rasism, att säkerställa lika tillgång till bostäder och att utmana rasism och diskriminering genom utbildning.

Arbetet mot rasism och diskriminering är såklart ständigt aktuellt. Vi har tidigare sett stora demonstrationer runt omkring i världen. Rasism tar sig uttryck på olika sätt, vid olika tidpunkter, i olika rum och på olika platser. Det handlar om att granska strukturer, arbetsmetoder och bemötande och att ha ögonen öppna i skolan, på arbetsplatsen, på tunnelbanan och på gatan. Vi ser konsekvenserna av rasism i livslängd, folkhälsa och hushållens ekonomi.

Feministiskt initiativ vill att Stockholm ska ha ett sammanhållet och träffsäkert arbete för att motverka rasism och diskriminering och för att alla stadens invånare ska kunna känna sig trygga och delta i samhället på lika villkor. Men när jag läser borgarrådets svar på vår interpellation har jag lite svårt att utläsa några konkreta åtgärder som har vidtagits för att minska rasismen i staden. Jag läser om bortförklaringar för att inte följa upp arbetet, om inställda möten och om integrationsåtgärder – som om arbetet med att motverka rasism ligger på den som har blivit utsatt. Jag blir också förvånad över att finansborgarrådet svarar att rapporteringen inte tjänar något syfte. Menar finansborgarrådet då att vi inte behöver en samlad bild av stadens arbete mot rasism? Min bild är i alla fall att vi behöver mer kunskap om vilka som blir utsatta för rasism, i vilka sammanhang och vilka konsekvenser det får – inte mindre.

Även om det nu inte finns någon skriftlig uppföljning skulle jag vilja höra på vilket sätt borgarrådet kommer att motverka den rasism som människor i Stockholm blir utsatta för och om det har hänt någonting nytt sedan sist. Det var ju ett tag sedan interpellationen lämnades in.

Anförande nr 3

M a r i a L j u s l i n (V): Fru ordförande! Jag vill tacka dig, Madeleine Kaharascho Fridh, för en mycket viktig och relevant interpellation och de viktiga frågor du lyfte här nyss. Frågorna tangerar även min egen interpellation, som kommer upp vid detta sammanträde. Även jag ser med oro på avsaknaden av den rapport som vi har förbundit oss att genomföra.

Förutom de viktiga frågor som Kaharascho Fridh har ställt vill jag poängtera att för att få bukt med rasismen som samhällsfenomen bör den inte buntas ihop med andra diskrimineringsgrunder eller andra relevanta samhällsfrågor. Den utbredda rasismen och de konsekvenser den får behöver mycket större fokus än så om man ska uppnå den viktiga förändring som behövs. Så tack, Madeleine!

Anförande nr 4

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Tack så mycket för frågan! Jag tror att interpellanten kanske misstolkade svaret. Vi menar inte att rapporten inte tjänar något syfte. Ska vi rapportera in när det ändå ska ske en översyn av de olika kriterierna för hur rapporten ska byggas upp? Det kan finnas skäl att invänta detta arbete innan vi börjar rapportera igen, då både ECCAR:s kansli och andra städer tillsammans med staden har kommit överens om att det finns skäl till en mer ändamålsenlig rapportering.

Det är klart att arbetet mot diskriminering genomsyrar en lång rad av våra verksamheter. Inte minst Agenda 2030-rådet har ett arbete där de har ett mer holistiskt perspektiv med att följa upp ett antal frågor, bland annat osakliga skillnader och främjande av rättigheter utifrån en mängd olika aspekter. Det sker också samråd med civilsamhället där man tar upp frågan om diskriminering tillsammans med minoritetssamhället. Det kommer att ske kartläggningar om antisemitism och så vidare, så det sker hela tiden aktiviteter som syftar till att just minska grogrunden för diskriminering i vår stad.

Rapportering kan vara *en* del. Vi brukar som stad vara väldigt duktiga på att ingå samarbete med andra städer, inte minst internationellt, för att kartlägga olika utmaningar eller jämföra vårt arbete. När det sker en översyn, vilket det gör då och då, brukar vi invänta den. Men med det sagt stannar inte arbetet mot diskriminering upp.

Anförande nr 5

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Tack så mycket, Anna, för ditt svar! Jag tänker att kunskapen är viktig även om inte just ECCAR kräver en rapportering eller har ett nytt system på plats. Vi som stad måste ha den här samlade kunskapen och bilden för att vi ska kunna lägga rätt typer av budget och som politiker styra i rätt riktning.

Det råder ingen som helst tvekan om att rasism existerar i Stockholm. För barn och unga håller utsatthet för rasism på att bli en del av vardagen. Nu under augusti kom två rapporter – en från föreningen Friends och en från Rädda Barnen – som handlar om barns utsatthet för rasism och rasistisk mobbning. Av lagens sju diskrimineringsgrunder är etnicitet den vanligaste orsaken till att barn och unga trakasseras i skolan.

Friends skriver att mobbning, diskriminering, utfrysning och till och med fysiskt våld med rasistiska drag är vanliga inslag dagligen för många barn. I rapporten framgår att 22 procent av eleverna som är mellan 9 och 12 år blir utsatta för diskriminering och trakasserier utifrån sin etnicitet. Elever berättar om brist på respons från skolan när de har vänt sig till lärare och rektorer och att deras upplevelser och kränkningarna inte har tagits på allvar. Kränkningarna har därmed upprepats. Samma bild bekräftas av Rädda Barnen, som i sin enkätstudie visar att hälften av eleverna har sett eller hört rasistiska handlingar i skolan. Ungefär en av tre har inte pratat om rasism i undervisningen. Ett av barnen i Friends studie säger: Jag kände att det inte fanns någon plats för min hudfärg i klassrummet.

Det här är 2021, och det finns onekligen ett stort jobb att göra. Vi behöver ha en samlad bild över hur det ligger till i staden. Stockholms stad har följt Malmös exempel med att genomlyska skolor för att få en djupare kunskap om hur utbredd antisemitismen är och vilka uttryck den tar sig. Det här är jätteviktiga insatser. Men varför inte ta ett helhetsgrepp och genomlyska hur olika former av rasism påverkar skolorna och alla barn?

I Rädda Barnens fokusgrupp ställde barn frågan: Vuxna – vad gör de? Jag passar frågan vidare till dig, Anna. Har du något löfte för att se till att alla barn kan känna sig trygga oavsett vilka de är? Detta är också en del i ECCAR:s punkter: att jobba förebyggande och att jobba med utbildning och information. Det är en av de viktiga konkreta åtgärderna.

Anförande nr 6

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Det är klart att vi har med oss arbetet mot diskriminering tidigt, redan i förskoleverksamhet men också i skolverksamhet. Det är integrerat, och jag är säker på att också skolborgarrådet kommer att berätta mer om det. För det behövs ingen enskild satsning, utan det ska genomsyra arbetet både i klassrummet och i undervisningssituationen, men också på fritiden och tiden då barnen är i skolmiljö eller förskolemiljö. Det här är någonting som alla pedagoger givetvis ska vara uppmärksamma på. Man ska ha respekt för varandras olikheter, och man ska ha rätt att få vara den man är. Det är viktigt att vi har detta synsätt och driver på för det.

Sedan är det bra när vi har en rapportering där vi kan fastställa ett antal prioriteringar. Jag har som sagt försökt påpeka flera gånger i talarstolen att det sker en översyn och att vi kommer att återkomma sedan. Det är ECCAR själva som har gått med på översynen, och då finns det all anledning att kunna komma tillbaka till punkter där fler städer benchmarkar varandra. Men arbetet mot diskriminering och för likabehandling pågår överallt i stadens verksamheter.

Anförande nr 7

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Jag kände att jag var tvungen att gå upp och säga några ord från skolans håll. Det här är en viktig fråga – tack för att du ställer en sådan och lyfter frågorna som rör rasism! Det är naturligtvis helt oacceptabelt, och vi arbetar varje dag mot det i det värdegrundsarbete som pågår i skolorna.

Vi har tagit fram flera olika program, mallar och planer för att just jobba mot kränkande behandling. Men det finns alltid anledning att göra mer, och jag skulle vilja lyfta ett arbete som vi gör just nu. Vi håller på och kartlägger antisemitismen i våra skolor. Det är ett arbete som inleds i höst och som jag hoppas kommer att generera en rad olika aktiviteter. Det är ett sätt att motverka rasism, fördomar och så vidare. Jag hoppas att vi hela tiden ska jobba proaktivt med frågor som man kanske inte alltid är dem som man skriker högst om och som man ser varje dag på Expressens förstasida. Detta är ett lite mer långsiktigt arbete, och bland annat antisemitism är en sådan fråga. Men självklart är också alla andra frågor som rör rasism helt oacceptabla.

Det finns ett väldigt gediget värderingsarbete som sker i skolorna, och det är demokratiuppdraget, som vi jobbar med varje dag. Men självklart finns det mer att göra, och det ska vi också göra. Vi får prata mer om det här vid ett annat tillfälle.

Anförande nr 8

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Tack, Isabel! Jag nämnde detta exempel, och jag tycker att det verkar vara ett bra sätt att arbeta med att motverka vissa former av rasism. Men som jag lyfte här tidigare finns det väldigt mycket statistik just nu som visar på vikten av att jobba bredare mot alla former av rasism och se till att fler barn som blir utsatta för rasism i sin vardag har vuxna som ser och agerar utifrån det som händer.

Finansborgarrådet nämnde att det kanske inte finns behov av enstaka satsningar. Det som staden gör är ju en enstaka satsning. Men man behöver såklart göra fler insatser, och de behöver vara en del av ett ramverk. Det är det som ECCAR:s arbete eller initiativ är till för – att helt enkelt synliggöra. Vilka budgetmål finns? Vilka inriktningar finns? Hur styr vi för att jobba mot rasism konkret? Och hur jobbar man med allt ifrån kunskap till tjänstepersoner i staden till att inrätta verksamheter som gör att både de som utsätter andra för rasism, de som tittar på och ser på när andra blir utsatta för rasism och de som själva blir utsatta faktiskt får information och märker att det finns en nolltolerans mot rasism? Man behöver samlade åtgärder.

Vad jag hör pågår inte något samlat arbete. Det finns någon insats, och så väntar Stockholm på att det ska hända saker från ECCAR:s håll. Men det tas inte något samlat grepp för att motverka rasism.

Anförande nr 9

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Fru ordförande! Det finns ett gediget arbete i Stockholms stad, och jag blir förvånad över att du uttrycker dig på det sättet, Madeleine Kaharascho Fridh. Vi har en rad olika åtgärder.

Senast i fredags träffade jag Forum för levande historia, som har utbildningar både för lärare och elever ute på våra skolor. De har bland annat ett program som heter Spelar roll, som handlar just om åskådarens roll i en rasistisk situation eller i en vanlig mobbningssituation. Vi har MVP, alltså Mentorerna i våldsprevention, där vi framför allt jobbar mot killars våld mot tjejer men också mot allt våld. Det handlar ju också om de frågor som du lyfter kring rasism. Vi har Agera Tillsammans, och vi har en rad andra viktiga program som vi jobbar med dagligen.

Säg inte att vi inte gör någonting! Vi gör en rad viktiga saker. Men framför allt har vi ett värdegrundsarbete som varenda lärare och varenda rektor arbetar med ute på våra skolor. Det är en sådan skillnad mot när vi gick i skolan. I dag pratar man om problemen. I dag lyfter man problemen. Sedan är det så att vi bor i en stad med 140 000 elever. Det är klart att det finns en rad utmaningar. Att säga något annat vore korkat av mig. Men vi jobbar varje dag med att motverka rasism på våra skolor.

Anförande nr 10

L i s a P a l m (FI): Ordförande! Vi betvivlar inte skolborgarrådets engagemang i frågan om allas lika värde. Men det vi efterfrågar är ett sammanhållet arbete mot rasism. Stockholms stad har fler verksamheter än skolan. Häromdagen träffade vi några av Stockholms antidiskrimineringsbyråer, som just påtalade det stora problemet att staden inte har ett samlat arbete mot rasism.

Skolan är en del, och det är jättebra att vi nu genomlyser det som gäller antisemitism. Det är bra, och det tycker vi absolut ska göras. Men det finns så många olika delar. Det handlar om bemötandefrågor, och det handlar om socialtjänsten. Det är här vi helt enkelt efterfrågar ett mer kraftfullt arbete mot rasism. Vi har inte fått något svar på vad mer, utöver skolan, finansborgarrådet vill göra för att motverka rasism.

§ 5 Interpellation av Maria Ljuslin (V) till skolborgarrådet Isabel Smedberg-Palmqvist (L) om stadens arbete mot rasism i skolan

Anförande nr 11

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Jag hänvisar till det utskickade svaret.

Anförande nr 12

M a r i a L j u s l i n (V): Fru ordförande! Det var en bra och klargörande debatt här tidigare. Jag vill tacka skolborgarrådet för svaret, och jag instämmer helt i synpunkten att det inte är politikens uppgift att avgöra just vilken metod som ska användas. Däremot tror jag att vi båda ser att statistiken talar sitt tydliga språk. Uppenbarligen behövs en större översyn och nya metoder på plats för att få bukt med detta enorma problem, som drabbar så många elever. Det ser vi inte minst genom färsk rapport från Friends och Rädda Barnen.

Utbildningsnämnden har fått i uppdrag att i samråd med kommunstyrelsen ta fram rutiner för rapportering och hantering av rasistiska och antisemitiska händelser. En kartläggning av antisemitismen i Stockholms stads skolor och förskolor ska ha påbörjats, vilket du nyss nämnde. Jag förmodar att det här även gäller den utbredda islamofobi som elever möts av. Jag har därför några följdfrågor till skolborgarrådet på det svar jag har fått.

Jag undrar vilka insatser som vidtas nu och vilka som kommer att vidtas mot den utbredda islamofobi som vi ser i stadens skolor. Hur kommer islamofobin att kartläggas? Hur kommer resultaten att följas upp genom de nya rutiner som du har nämnt för rapportering och hantering av rasistiska händelser? När kommer kartläggningen att presenteras?

Anförande nr 13

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Tack för en viktig fråga, som vi har diskuterat! Låt oss börja med kartläggningen kring antisemitism. Det är ett arbetssätt som vi kanske inte riktigt har haft tidigare och som vi kommer att försöka dra mycket lärdom av. Det är mycket så vi jobbar i Stockholm: Vi testar metoder och ser om de fungerar. Jag är väldigt angelägen om att man jobbar evidensbaserat just rörande arbetet kring kartläggning så att man vet vad man pratar om.

Jag har haft ett nära samarbete med min kollega i Malmö och lärt mig mycket av hur de gör där. Vi har träffat Judiska församlingen, vi har talat med Judiska ungdomsrådet och så vidare för att inte jag som politiker bara ska hitta på något. Man ska i stället se vad det är som är värdefullt att ta med sig i den här processen och vad det är för frågor vi ska ställa. Det jobbar vi med just nu. Dels ska vi naturligtvis ha en forskare som gör det här så att vi får det på en professionell nivå, dels ska vi lära oss av processen.

När det gäller din fråga om islamofobi är den exakt lika relevant. Det kan mycket möjligt vara ett extra steg att också följa upp det. Däremot är det generellt ett arbete som vi redan har påbörjat – att motverka sådana typer av rasism. Jag ser kanske inte att vi ska behöva särskilja alla former, men det är mycket möjligt att vi behöver göra

det. Vi kanske behöver göra den skillnaden för att tydliggöra olika människor från olika länder och så vidare. Det är klart: Stockholm är en världsstad med grupper från all världens kanter och med olikheter som följer av det. Jag tänker därför att det är mycket möjligt att vi behöver göra det här för fler grupper av människor.

Vi jobbar mycket med minoritetsgrupperna, och då tänker jag på dem som vi har i Sverige. Där finns också mycket man kan fundera på. Vad kan man stötta? Vad finns det för någonting där vi kan ta med oss? Lärdomar av vårt arbete som pågår ständigt och jämt tar vi med oss, och det kan mycket väl bli så att vi även ska möta den grupp av människor som finns i den fråga som du lyfter. Men vi är inte där ännu.

Anförande nr 14

M a r i a L j u s l i n (V): Jag är övertygad om att vi vill få bukt med det här, men rasismen tar sig uttryck på olika sätt beroende på vilken grupp som drabbas. Det är helt enkelt olika, så man behöver se specifikt på de olika typer av rasism som de olika grupperna möts av. Därför är det väldigt viktigt att även islamofobin får en stor och tydlig plats.

Jag förstod också på finansborgarrådet att det arbete mot rasism som ska genomföras ska genomsyra stadens verksamhet, vilket såklart är mycket bra. Men vi vet ju att det inte räcker. Det visar rapporterna. Vi måste se till att varje barn ska känna sig tryggt i våra förskolor och skolor. Du lyfter också att det viktiga värdegrundsarbetet pågår varje dag. Men vi vet också att inte det heller räcker. Det är någonting vi gör som vi inte gör, så att säga, oavsett om ambitionen finns där. Det måste vi ta fasta på. Jag tänker inte på hur det borde vara utan på hur det faktiskt ser ut. Därför måste man verkligen ta fasta på de rapporter som tydligt lyfter barns och ungas röst.

Anförande nr 15

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (M): Fru ordförande! Den viktigaste skyddsfaktorn för alla barn är en lyckad skolgång. Det är det mål som jag som skolborgarråd har varje dag. Att säkerställa att fler får behörighet till gymnasiet och att fler går ut gymnasiet med examensbevis har varit mitt fokus sedan jag började.

I Järva, där vi har de största utmaningarna i Stockholm, har vi ökat skolresultaten med 17 procentenheter på två år. Det är den absolut viktigaste skyddsfaktorn för barn oavsett varifrån man kommer. Det tycker jag är en framgångsfaktor mer än någon annan, som visar på att vårt kvalitetsarbete i Stockholms skolor lönar sig. Detta arbete kommer att fortsätta, och jag har en förhoppning om att vi ska sprida dessa erfarenheter till fler.

Men det är klart att de ytterligheter som rör rasism aldrig har varit accepterade i Stockholms skolor. Det värderingsarbetet har pågått under lång tid, även under den tid då ni satt i majoritet. Jag tror att vi är precis lika övertygade allihop här om att det är någonting som vi aldrig kommer att acceptera. Men med det sagt: Det handlar precis om det som du är inne på. Vad gör man? Vad är det man ska göra mer än det vi gör? Vad är rätt saker att göra? Det är det vi försöker lära hela tiden. Jag tror att man ska veta varför man gör saker och ting, och därför tycker jag att sådana här kartläggningar är de absolut bästa arbetssätten.

Vi var med och bidrog till att kartlägga det hedersrelaterade våldet, som också finns och som naturligtvis rör de frågor som du och jag talar om nu. Det var det jag trodde att jag skulle prata om i dag och det jag hade förberett mig på! Det är ju en fråga som jag som liberal brinner oerhört starkt för, inte minst för att min tidigare chef Juno Blom är en av dem som är språkrör för de här frågorna och någon som jag har lärt mig så himla mycket av just när det gäller hedersrelaterat våld. Det är också ett arbetssätt som vi har i Stockholm i dag som bygger på en tidigare kartläggning. Vi måste lära oss om problemet innan vi kan försöka hitta olika aktiviteter och åtgärder för att motverka det. Det är inte givet varje år att det är samma sak som förra året, utan jag tror att man hela tiden måste sträcka på sig och fundera: Vad är nästa steg? Vad är nästa utmaning för skolan när det gäller de här frågorna?

Jag är alltid nyfiken på om ni har några goda råd, tips och idéer om vad vi skulle kunna göra ytterligare. Jag är idel öra och lyssnar gärna på dem, för vi behöver alla inspel vi kan få. Men som sagt: Vi måste göra det på ett evidensbaserat sätt.

Anförande nr 16

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Tack, Isabel! Som Lisa nämnde märks det att du har ett stort engagemang i den här frågan. Det känns väldigt bra. Däremot känns det tyvärr inte som att resten av majoriteten har samma engagemang.

En sak som jag tycker är fortsatt viktig även utifrån den här interpellationen är att barn och unga säger att vuxna inte agerar i tillräcklig utsträckning när man har blivit utsatt för rasism, oavsett motiv och så vidare. Jag tycker att det är det största problemet, för till slut blir det så att barn inte säger till. Då hamnar man i något slags ingenmansland, och tilliten till vuxna försvinner. Och det är verkligen en utförsbacke.

Jag vet att det såklart finns jättemånga lärare och rektorer som tycker att det här är jätte viktigt. Ibland kanske det handlar om resurser – att man inte har tillräckligt med tid. Men jag tycker att det är viktigt att politiken pekar ut en riktning som gör att skolorna kan sätta detta högre upp på agendan än det är i dag. Jag vill skicka med detta och ställa en fråga till dig: Vad tycker du är viktigt för att kunna möjliggöra för lärarna att se och agera mer?

Anförande nr 17

M a r i a L j u s l i n (V): Jag vill tacka skolborgarrådet för ditt svar. Jag skulle vilja poängtera att även jag som vänsterpartist är väldigt engagerad i frågorna som rör hedersvåld och att barn och unga absolut inte ska växa upp under hot om våld.

Jag ser verkligen fram emot kartläggningen, och jag håller med om att man inte ska göra saker och ting bara genom att hafsa runt och vara överallt utan att ha en tanke med det. Jag ser dock en oro för att man inte har kommenterat just islamofobin, som är ett så påtagligt fenomen som drabbar så många. Den får vi inte bukt på med fokus på den otroligt viktiga kampen mot antisemitism. Jag tycker att man kan göra en kartläggning av båda två – det skulle jag önska. Jag tror att vi kommer att få ett bättre helhetsgrepp om vi riktar vårt fokus på viktiga områden samtidigt, och inte bara på ett i taget. Då går mycket tid till spillo när det gäller den grupp som just nu drabbas väldigt hårt av rasism och islamofobi i samhället i dag.

Anförande nr 18

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Tack för en jätte viktig diskussion! Jag hoppas att vi kan fortsätta med den.

Jag tycker att du väcker en jätte viktig fråga som jag går och tänker på mycket, och det är föräldraansvaret. Vi har en utmaning med att få föräldrarna mer engagerade i skolan. Jag tycker att skolans roll måste kretsa kring en lyckad skolgång och själva arbetet i skolan, och jag tycker att det finns mycket att önska i relationen till föräldrar. Det är ingen skuldbeläggning, utan jag tror att det handlar om att hitta metoder för att föräldrar ska känna sig bekväma med att komma in i skolan och förstå vad man har för roll och var man jackar in när skolan slutar. Vad har man för ansvar? Vad gör mina barn på fritiden? Vilka är mina barns kompisar? Hela det där arbetet handlar om att ha mer dialog med sina barn.

Där tror jag att många av oss föräldrar har mycket att fundera på. Det gäller att ha koll på sina ungar och att diskutera värderingar vid köksbordet. Jag läste en rapport där det visade sig att de som äter middag tillsammans har en betydligt bättre dialog med sina barn än de som inte gör det i de familjer och de moderna familjekonstellationer som finns i dag. Det tror jag är en jätte viktig faktor. Föräldrarna måste bli mer involverade i skolan. Man är så skyddad som ungdom i dag, och därför blir det också lättare att klara sig undan. Man får en massa fördomar, och ingen ifrågasätter.

Det är likadant när det gäller att föra den diskussion som vi för här i dag ständigt och jämt i skolan. Jag känner mig övertygad om att lärarna i våra skolor i dag är väldigt involverade i frågorna, men självklart finns det mer att göra. Jag hoppas, precis som ni är inne på, att vi ska kunna utveckla metoderna och fokusera. Jag tror på att fokusera, kanske inte på en sak i taget men inte på för många. Risken är då att det inte blir någonting av något. När vi hade fokus på hedersrelaterat våld i Stockholm med alla de insatser som vi gjorde, särskilt med hedersbrev och handlingsplan, såg vi att det blev skillnad. Jag ser i dag att när vi skickar ut hedersbrevet, som vi gör på vårterminen, gör det skillnad. Det blir en helt annan dialog på skolorna. Rektorerna börjar fundera: Var är mina elever? Varför kommer de inte? Hur ska vi förhindra att någon åker utomlands för ett tvångsäktenskap? Det finns en dialog på skolorna, och jag tror att det är där vi måste börja. Vi måste ha superfokus på vissa frågor, och din fråga är naturligtvis jätterelevant. Så tack för frågan!

*§ 8 Frågestund**Fråga nr 1. Stadens agerande rörande Bromma flygplats*

Anförande nr 19

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag vill ställa en fråga till finansborgarrådet som gäller den utredning som nu har kommit fram kring faktaunderlaget om att kunna avveckla Bromma flygplats skyndsamt i förtid. Utredaren konstaterar att detta är möjligt och att staden i stället kan bygga ungefär 30 000 nya bostäder. Vi kan också minska bostadsbristen och få in de betydande intäkter som marken skulle generera.

Min fråga till finansborgarrådet är därmed hur staden nu ska agera. Kommer staden att påbörja ett arbete för att planera bostäder på området, eller är det fortsatt stopp för en avveckling av Bromma flygplats?

Anförande nr 20

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Tack för frågan! Det är ju inte Stockholms stad som fattar något beslut, utan det är fortsatt upp till regeringen att göra det. Om jag har förstått ministern rätt säger han att han nu också ska tillfråga riksdagen, och sedan ska utredningen ut på remiss. Då kommer också Stockholms stad och andra remissinstanser att bli tillfrågade, och sedan får vi se vad regeringen landar i för beslut. Men det är inte så att regeringen har sagt: Nu har vi fattat beslut om ett snabbt avvecklande! Man har sagt att man ska ta till sig av utredningens slutsatser och återkomma till riksdagen och sedan processa utredningen i sedvanlig ordning.

Stockholms stad är givetvis en avtalspart. Men – och det har vi debatterat många gånger i den här talarstolen – vi kan inte säga upp avtalet ensidigt. Vi behöver titta på underlagen inför utredningen, och jag menar att det fortfarande finns mycket osäkerhet i de siffror som pekar på framtida återhämtning. Hur gör man med slottider, som i dag regleras på EU-nivå, framför allt på morgonen och eftermiddagen? Det är sådana saker som man måste titta på för att i framtiden kunna möjliggöra en förstärkning av Arlanda. Det gäller till exempel att flytta en del av inrikesflyget, och det är inte så självklart att man kan göra det på kort tid.

Jag kan återkomma med andra komplikationer som vi ser med utredningen än att säga att det går att bygga 30 000 bostäder på kort tid. Men det ska jag göra i min andra replikomgång.

Anförande nr 21

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Med det sagt har alltså inte ställningen från staden tagits. Vad har majoriteten för uppfattning kring flygplatsfrågan? Det är superviktigt att veta när det gäller hur staden arbetar med den här frågan framöver. Det handlar om att vi behöver fler bostäder till Stockholm, men det handlar också om Arlandas möjlighet till utveckling och att man kan återuppta de direktflygter som nu har lagts ned dels före pandemin, dels under den. Då kan man satsa ordentligt på Arlanda. Men det förutsätter också en nedläggning av Bromma.

Jag får fortfarande inget svar. Vad är majoritetens uppfattning i frågan? Kan du åtminstone säga vad Stockholmsmoderaterna har för uppfattning om frågan om Bromma flygplats?

Anförande nr 22

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Fru ordförande! Ja, det kan jag. Men jag skulle också vilja fråga Karin Wanngård: Vad är Socialdemokraternas inställning i frågan? Jag hör många olika besked från socialdemokrater ute i landet. I staden driver man en linje, men på många andra håll i Sverige driver man en helt motsatt. Men det kan vi återkomma till.

Majoriteten har sagt i översiktsplan och annat, där vi har en samsyn, att för att i framtiden ens kunna överväga om Bromma ska bebyggas med bostäder, måste vi också kunna titta på kapaciteten i regionen. För min del handlar det givetvis om Arlanda och om att titta på kapaciteten inte bara nu på kort sikt, direkt efter pandemin, utan också på längre sikt. Det handlar just om de tider då det har varit trångt på Arlanda.

Sedan har vi olika åsikter i majoriteten om en förtida avveckling, och det är ingen hemlighet. Det är allmänt känt, och jag tycker att man kan ha olika åsikter. Men det finns ändå en samsyn i översiktsplan och andra dokument.

Anförande nr 23

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Stockholm har nu alltså chansen att bygga bort bostadsbristen. Stockholm har nu chansen att ta på sig ledarskapströjan och visa på att vi inte behöver två flygplatser i Stockholmsregionen utan att det räcker med en flygplats. Vi har chansen att bygga nya centrumnära bostäder i en urban stad, att dra tunnelbana till Bromma i en kollektivtrafikhärlig stadsdel och att klara bostadsmålen.

I detta fantastiska läge gör majoriteten – ingenting. Det är ett viktigt besked att lämna dels till väljarna, dels till regeringen. Vad tycker Stockholms stad? Jag är fullt medveten om att vi inte ensidigt kan säga upp avtalet, men jag är också medveten om att om finansborgarrådet säger något är det av vikt. Då kan vi inte ha ett finansborgarråd som är tyst.

Anförande nr 24

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Jag tror att de flesta har noterat att jag inte har varit tyst i frågan utan verkligen drivit på för just Arlandas utveckling och för att säkra flygkapaciteten i vår region.

Men det finns inga besked från regeringen. Det finns inga beslut om att Bromma ska avvecklas i förtid. Det finns inga besked om infrastrukturmedel för vare sig kollektivtrafik eller annan infrastruktur till Bromma, som Karin Wanngård målar upp. Det finns inga besked om förstärkningar på Arlanda, vare sig kommunikationer till och från eller förstärkningar på flygplatsen. Det är mycket man målar upp, men det är verkligen lite som är grundat i verkligheten. Det finns ingenting annat än en utredning som bygger på stora osäkerheter. Men den ska remitteras, och sedan är det upp till regeringen att fatta beslut om frågan.

Fråga nr 2. Bromma flygplats framtid

Anförande nr 25

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Great minds think alike! Jag tycker att Anna i sitt svar till Karin kanske undervärderar utredningen lite grann. Den visar ju ganska tydligt att det visst går att lägga ned Bromma flygplats redan till 2025 eller möjligtvis till 2027. Den visar att det visst är så att den trafik som finns i dag på Bromma skulle kunna inrymmas på Arlanda. Swedavia vill säga upp kontraktet snarast möjligt. Regeringen verkar i alla fall vilja se att Bromma läggs ned.

Jag måste ändå få återkomma lite till frågan: Vad vill egentligen den grönbå majoriteten i Stockholm? Från de gröna hör jag ”avveckla” och från de blå hör jag ”avvakta”. Det krävs ändå beslut redan nästa år, kanske, när det här kommer på remiss, för att vi ska hinna lägga ned Bromma i tid. Är den här koalitionen grönbå eller blågrön? Vilken nyans av turkos har den? Det är min fråga.

Anförande nr 26

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Fru ordförande! Som jag sa finns det en samsyn i skrivelsen kring översiktsplanen och när det gäller att möjliggöra kapaciteten i regionen. Men det gäller också att för framtiden titta på Bromma som ett möjligt stadsutvecklingsprojekt – absolut.

En förtida avveckling kräver dock att man tar ansvar för inte minst kommunikationerna till och från Arlanda och även för investeringarna på Arlanda. Det är det vi saknar besked om. Det är väldigt lätt att stå och säga att det ska byggas si och så många tusen bostäder. Men alla som lyssnade på utredaren under presskonferensen kunde också höra att man själv lyfter frågan om möjlighet för övervakning av lufrummet och att försvaret kan ha synpunkter på det. Då kan vi få det som med Bållstaradarn – att det omöjliggör bostadsbyggande. Försvarsmakten kan komma in och säga att de behöver en övervakning. Det är den typen av komplikationer man också måste ta med sig, och jag har lyssnat på utredaren.

Det är lätt att politiskt stå och säga: Då avvecklar vi nu och bygger bostäder! Nej, det är inte så enkelt. Man kan inte fatta beslut på kortsiktiga prognoser under en pandemi, utan man måste ta höjd för mer långsiktiga. Även de berörda aktörerna pekar på problematiken sedan, när situationen återhämtar sig för inrikesflyg, under peak, det vill säga slottider. Än i dag regleras inte detta nationellt, utan från EU. Det är ett problem för just överflyttning. Det finns alltså mycket att titta på, och jag menar att vi ska undvika att förenkla debatten i detta.

Man ska ha respekt för att man kan ha olika åsikter. Det är ingen hemlighet att vi har lite olika åsikter i vår majoritet om en förtida avveckling, men jag tänker att det vore märkligt annars. I alla majoriteter finns det lite olika åsikter. Det är någonting som vi bär, men vi kan ändå samarbeta alldeles utmärkt.

Anförande nr 27

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Fru ordförande! Men om det nu kommer upp redan nästa år – för enligt utredaren behöver beslut börja fattas nästa år, alltså till och med

kanske före valet i september – kan det mycket väl hamna på ert bord. Då är det väldigt viktigt att veta hur staden kommer att agera.

Vår uppfattning är i alla fall klar: Brommaflyget behöver läggas ned så snart som möjligt. Jag tycker att utredarens förslag är balanserat. Det är ingen jättesnabb nedläggning, utan allt som finns där, alla verksamheter, ska hitta alternativa placeringar och så vidare. Det handlar både om att skona stockholmare från bullrande flygplan och om en klimatfråga, vilket också utredningen är inne på. Det handlar förstås också om att bygga bostäder och att göra en ny hållbar stadsdel.

Frågan är: Om regeringen ändrar i Swedavias bolagsordning och Swedavia säger upp kontraktet med Stockholms stad – vad händer då? Hur tänker ni agera? Blir det avveckla eller blir det avvakta? Blir det en hållbar stadsdel på Bromma eller inte?

Anförande nr 28

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Det är hypotetiskt. Vi ska inte som kommun driva enskilda flygplatser; det tror jag att väldigt få tänker sig att vi ska göra för skattebetalarnas pengar. Stockholms stad kan inte ensidigt fatta något beslut, trots att det hela tiden låter som det i den här salen. Ni säger: Det är väl bara att säga upp avtalet! Vi kan inte göra det. Man förflyttar medvetet debatten hit till fullmäktige när den borde föras på nationell nivå.

Då är frågan: Vad tänker staten göra som avtalspart för att kompensera? Vi har redan i dag trångt på Arlanda. Det är dyrt att ta sig med tåg till Arlanda. Arlanda behöver investeringar. Om man ska bygga bostäder på Bromma, som regeringen säger sig vilja, måste man också titta på infrastrukturen, som redan i dag är en trång sektor, om man ska åka kollektivt. Vi vet hur svårt det är att få loss medel när det gäller investeringar i tunnelbana. Det är mycket som vi som avtalspart måste driva.

Anförande nr 29

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Nu var min fråga vad som händer om Swedavia vill säga upp avtalet med Stockholm. Det ligger ganska tydligt i pipeline, och det måste väl ändå finnas något slags förberedelse där. Min fråga handlade om hur ni reagerar då. Anledningen till att jag lyfter det här är också att det finns en viss oro från utredaren Magnus Perssons sida. Även om Swedavia säger upp kontraktet kan staden välja att hyra ut marken till någon annan som vill fortsätta att bedriva flygverksamhet från Bromma.

Jag undrar hur militanta ni är i ert försvar av Bromma flygplats, Anna och Moderaterna. Skulle du rent av kunna tänka dig att ge Bromma till en annan aktör än Swedavia, eller kan vi åtminstone avskriva det? Jag tror att det är viktigt för både väljarna och dina koalitionspartner att få reda på det. Kan Bromma fortsätta som flygplats även om Swedavia säger upp kontraktet? Det vore intressant att få svar på.

Anförande nr 30

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Vi lever i en tid då vi bland annat i huvudstaden väntar på det här 34-punktsprogrammet mot skjutningar och otrygghet som aldrig realiserats. Det är bara utredningar efter utredningar. Jag har liten tilltro till

att regeringen, i alla fall Socialdemokraterna, har förmåga att driva igenom detta i regeringsställning. Vi får väl se.

Som sagt: Det är ingen idé att föra den här typen av diskussioner innan beslut är fattat. Nu ska förslaget ut på remiss, och sedan är det faktiskt upp till regeringen. Hur vi sedan agerar blir också en förhandlingsfråga gentemot staten om detta inträffar. Det vill jag hålla på lite och inte ta publikt.

Fråga nr 3. Status kring boendelösningar i staden

Anförande nr 31

P e t e r W a l l m a r k (SD): Fru ordförande! Socialborgarrådet har fått den här frågan tidigare. Eftersom jag står här igen förstår ni kanske att jag inte är riktigt nöjd med de svar du har gett. Det har varit ganska otydligt från din sida, och du har varit ute mycket i medierna gällande de boenden vi har i staden. Du tar säkert del av de brev och orosanmälningar ni får kring de boenden som finns i stadens regi.

Jag skulle vilja få ett tydligt klargörande i dag från Jan Jönsson om hur det egentligen ser ut. Vi får ju ganska illavarslande dragningar även från förvaltningen om hur det ser ut och om vilka målbilder som är uppfyllda och inte. Ett tydligt förtydligande skulle komma väl till pass nu, efter tredje gången vi är uppe och diskuterar frågan.

Anförande nr 32

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Ordförande! Tack för denna fråga! Många gånger har otydligheten berott på att det huvudsakligen är Karin Ernlund som har SHIS, och så är det fortfarande.

Jag kan tänka mig att frågan kanske har en del att göra med dem som nu har kommit från Afghanistan. Staden har med mycket kort varsel tagit emot 321 personer. Det gläder mig att också Sverigedemokraterna på den nationella nivån har tyckt att det här har varit viktigt. Vi har fått fram bostäder till alla dessa tack vare att vi nu har kunnat öppna nya platser, bland annat i Bromma. I och med att vi har tagit emot dessa 321 personer, som har gjort väldigt hedervärda insatser för Sverige i Afghanistan, har också staden därmed uppfyllt sitt mottagande av kvotflyktingar för i år. Det innebär att vi inte kommer att ta emot fler utifrån det avtal vi har med Migrationsverket. Även om det har varit ansträngt att ordna boenden på så här kort tid för så pass många – det ska vi verkligen säga – innebär det att vi när det nu väl är gjort kommer att kunna jobba mer långsiktigt med integrationen och så vidare.

Du berättade om brev som du får. Jag har faktiskt huvudsakligen fått brev från väldigt engagerade människor som bor i närområdet och som frågar hur de på olika sätt kan hjälpa till. Det känns väldigt roligt, tycker jag.

Anförande nr 33

P e t e r W a l l m a r k (SD): Fru ordförande! Min fråga gällde inte just boendet i Bromma och dem som har kommit dit. Vi har som andra partier här inne en partilinje

som gäller både i riksdagen och i Stockholms stadshus. Vi särskiljer oss inte i det ställningstagande de har där.

Jag skulle mer vilja anknyta till det som du inte svarade på. Vi sitter i socialnämnden, och vi har varit ute på besök tillsammans. Det är du som lyfter den här frågan, och varje gång svarar du att det är någon annan som har den som ansvarsområde. Det tycker jag är lite lågt i det här fallet.

Du säger till SVT: Vi har gjort det här förut och visar att vi klarar av det igen. Men vad är det vi klarar av? De boende som på grund av femårsregeln ska flytta ut från boendena – vart tar de vägen? Ni säger att ni ska skaffa jobb, och det är jobblotsar och alla möjliga lotsar som ska hjälpa dem på plats i samhället i stort. Men funkar det?

Förvaltningen har en helt annan mening än det som du säger. Breven vi får kommer från gode män och de boende, som menar att de har en väldigt jobbig situation. Det är väl någonting som du som socialborgarråd är ansvarig för, hoppas jag.

Anförande nr 34

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Som socialborgarråd är mitt huvudansvar när det gäller nyanlända själva mottagandet, det vill säga uppmötandet ute på Arlanda, att boka bostäder och liknande. Den vidare integrationsprocessen är det integrations- och arbetsmarknadsborgarrådet Karin Ernlund som ansvarar för.

Det jag har menat i uttalandena handlar framför allt om att vi faktiskt har lyckats få fram boplatser för alla dem som har anlänt. När det var riktigt krisigt 2015–2016 lyckades staden trots allt få fram platser för alla att bo på. Det är jag väldigt stolt över, och jag är också väldigt stolt över att vi har lyckats med det också den här gången, även om det förstås är en mycket mindre volym jämfört med hur det var då.

Anförande nr 35

P e t e r W a l l m a r k (SD): Men du sitter ju i en majoritet här! Att hänskjuta frågan till någon annan varje gång är väl ganska ... jag vet inte vad jag ska använda för ord om det.

Tanken är fortfarande femårsregeln. Du måste ju ha ett ansvar för de här människorna. Du sa sist att de ska ställa sig i den reguljär bostadskön. Det är en utopi, och det vet du också. Det är inte ett svar på frågan. Vad gör vi mot de här grupperna egentligen? Hur många står i kö, och hur många fler ska komma in? Hur många har flyttat ut nu till ett boende där de får flytta runt på olika adresser i Stockholms stad? Det är det svaret som du på något sätt är skyldig.

Sedan kommer vi till den avgörande frågan: Hur många av de här människorna har kommit in i ett arbete? Vi har lotsar in på arbetsmarknaden. Alla som vi får från förvaltningen är skattesubventionerade jobb. Eller har du en annan bild som socialborgarråd i den här frågan?

Anförande nr 36

Borgarrådet Jönsson (L): Det går också att ställa frågor till Karin, som har integrations- och arbetsmarknadsansvaret. Jag tror säkert att hon svarar på detta.

Ja, det stämmer att en del har fått bostad via bostadskön i Stockholms stad. En del har fått det på andra platser i länet. Vi har också en del som har flyttat någon helt annanstans eftersom det ingår i boskolan att man ska ställa sig i de köer som finns. Vad gäller arbete tar det, precis som du säger, tid för många av dem som är nyanlända att komma i arbete. Det är fortfarande statistik som jag tror att Karin bättre kan svara för. Hon har också bättre koll på vilka utbildningsmöjligheter och så vidare som finns inom sfi eller olika arbetsmarknadsinsatser.

Jag är fortfarande väldigt glad över att vi har lyckats få fram boende till alla de personer som har flytt hals över huvud nu senast.

Fråga nr 4. Polisanmälningar av våld mot barn

Anförande nr 37

Madeleine Kaharascho Fridh (FI): Fru ordförande, ledamöter, åhörare! I en granskning av 80 barnärenden visar socialtjänstinspektörernas rapport att det bara är drygt hälften av de ärenden som rör våld mot barn som har kommit till socialtjänstens kännedom som anmäls till polisen.

Socialtjänsten menar att orsaken till att så få anmälningar görs är att det inte är någon idé eftersom polisen ändå inte vidtar några åtgärder. Jag förstår att detta inte är hela sanningen, men det är ändå allvarligt eftersom det innebär att man undviker en viktig åtgärd som eventuellt kan komma att vara direkt avgörande för det enskilda barnet.

Jag undrar därför vad borgarrådet kommer att göra för att vuxna, särskilt socialtjänsten, ska ta ett större ansvar för de missförhållanden som kommer till deras kännedom.

Anförande nr 38

Borgarrådet Jönsson (L): Ordförande! Jag ska inleda med att säga att det måste ha blivit något fel med den här frågan, för jag fick den bara tio minuter innan sammanträdet började. Men jag kan ändå svara på den.

Jag håller verkligen med om att det här är den allvarligaste brist som påpekas i kartläggningen i hittills fyra stadsdelsnämnder. Det är också ett skäl till att socialnämnden i förra veckan beslutade att granskningen ska göras i alla stadsdelar. Man gör då tre ytterligare granskningar under hösten, och sedan kommer resterande sex att göras under nästa år. Det här är första gången någonsin som socialtjänstinspektörerna gör en granskning i alla stadsdelar, och det är också första gången man gör det på temat handläggning av barn 0–12 år.

Granskningen är en viktig del; de stadsdelsnämnder som inspekteras får rapporten och förväntas göra handlingsplaner för att komma till rätta med problemen. Förutom granskningen kommer också Stadsledningskontoret och socialförvaltningen att ha ett särskilt möte med alla stadsdelsdirektörer, där man återigen kommer att förtydliga att

det är i bred enighet som kommunfullmäktige har beslutat i riktlinjerna att polisanmälan ska vara huvudregeln. Därför borde det inte vara så låg andel som hälften som anmäls. 100 procent ska det däremot aldrig vara, för det finns nämligen enligt både socialtjänstlagen och ibland i enskilda fall förhållanden som gör att man behöver kunna göra avsteg. Det kan handla om att en polisanmälan faktiskt skulle göra mer skada för barnet än nytta. Då ska det vara de sociala delegationerna som beslutar om undantaget.

Man ska nu i de närmaste dagarna ta upp detta med socialcheferna i de olika stadsdelarna.

Anförande nr 39

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Tack så mycket för att du kunde ta frågan på volley; det hade blivit något fel!

Det är bra – det låter som att det händer saker, och jag tvivlar egentligen inte på det. Jag tänker att det också verkar finnas någonting här mellan socialtjänsten och polisen som inte fungerar som det ska. Utöver de åtgärder och förslag som du lyfter nu – vad ser du att du som socialborgarråd kan göra för att ”brygga” eventuella utmaningar som finns mellan socialtjänsten och polisen, även om polisen inte är just ditt ansvar?

Anförande nr 40

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Både jag själv och staden har ständigt en dialog med polisen om det här. Jag skulle säga att en viktig förklaring tyvärr är att polisen i Stockholm är underbemannad. Det slår även på det här området. Just nu är man dessutom oerhört arbetsbelastad av de många förskräckliga mord och skjutningar vi har haft på senare tid.

Glädjande är dock att man nyligen har tillskjutit ett antal poliser till vårt Barnahus, och det är där som de här utredningarna görs. Det kommer förmodligen att göra att polisens takt i utredningarna blir snabbare. Det är den typ av tjt som kan vara vårt medel. Vi får också hoppas att regeringen tillskjuter de resurser som Stockholmspolisen behöver. Vi har ju hört i veckan hur inte minst polisen på Järva beskriver att de är drabbade av besparingsåtgärder.

Anförande nr 41

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Ett annat perspektiv i detta är att en rapport som heter *Unga, sex och internet* kom för några veckor sedan. Den visar att det finns en signifikant ökning av antalet som någon gång under sin uppväxt utsätts för sexuella övergrepp. Det är fler flickor än pojkar som är utsatta, och var tredje flicka uppger att hon har varit utsatt för övergrepp under sin uppväxt. Bara en liten del av detta anmäls till socialtjänsten eller till polisen. De flesta berättar bara för en kompis.

Det finns alltså väldigt många som inte berättar och som inte ens kommer till socialtjänstens kännedom. Här finns också en farhåga om inte ens det som kommer till socialtjänstens kännedom leder framåt. Då är risken att vi får en grupp unga som blir utsatta för övergrepp av vuxna och som tappar tilltro till oss vuxna beslutsfattare.

Vad tänker du om det?

Anförande nr 42

Borgarrådet J ö n s s o n (L): De här övergreppen är förmodligen bland det mest hemska man kan bli utsatt för. Vi har sett, till exempel i vårt stödcentrum, att vi har en ökad andel av de tjejer som kommer dit som har blivit utsatta för just sexuella övergrepp.

Här görs nu ett stort arbete, inte minst från vårt skolborgarråd och från utbildningsförvaltningen, för att uppmärksamma hur elevhälsan kan vara aktiv i de här frågorna. Det görs också ett stort arbete med att förbättra sex- och samlevnadsundervisning med fokus på samtycke, Stopp, min kropp! och så vidare. Även i MVP-arbetet är kroppslig integritet en väldigt viktig del att uppmärksamma.

Jag tänker också att vi behöver fortsätta att jobba med våra kampanjer, som Aldrig igen och liknande. Vi kanske också ska rikta dem mer till unga personer och inte bara till vuxna.

Fråga nr 5. Förebyggande insatser för att bekämpa rekrytering till kriminella gäng i Stockholm

Anförande nr 43

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Ordförande! Nu på onsdag har regeringen kallat Region Stockholm och Stockholms stad till ett möte för att diskutera vad man kan göra för att minska det dödliga våldet, som har blivit resultatet av de många skjutningar som har ägt rum i vår stad.

Det är bra att ett sådant möte blir av. Medan andra större städer har lyckats hejda ökningen av dödligt våld har Stockholm gått i motsatt, negativ, riktning. Här har dödsskjutningarna i stället ökat. Jag förväntar mig därför att finansborgarrådet under onsdagens möte kräver att regeringen fortsätter att öka antalet poliser i Stockholm så att vi kan lämna det tidiga 2010-talets besparingar på polisen bakom oss. Men jag förväntar mig också att finansborgarrådet under onsdagens möte kommer att berätta vad man tänker göra för att växla upp det förebyggande arbetet och säga att det nu får vara slut med besparingar på skola, socialtjänst och fritidsverksamhet.

Min fråga till finansborgarrådet är: Kommer du att säga detta?

Anförande nr 44

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Jag kommer att säga en del av detta. Men en felaktighet blir inte mer rätt bara för att man upprepar den många gånger. Faktum är att vi inte sparar på skolan, att vi inte sparar på barn och fritid och att vi inte sparar på socialtjänst. Det får vara slut på den typen av retorik, för den är väldigt tröttsam.

Stockholm har Sveriges högsta skolpeng. Vi har dubbelt socioekonomiskt stöd till elever i mer segregerade områden. Jag är väldigt stolt över det resultat som man nu

från skolans håll gör på Järva, där man lyfter upp behörigheten till gymnasiet på ett helt fantastiskt sätt. Nu ligger den på nästan 80 procent. Man fortsätter nu att höja ribban och fångar upp elever som tidigare inte har klarat skolgången.

Men det är klart: Vi har haft möten med regeringen sedan 2019. Jag vet inte hur många gånger vi kommunalråd har varit inbjudna. Man har talat om sitt program, men det bara utreds och utreds. Vi väntar fortfarande på de här lagstiftningsmöjligheterna, som inte kommer på plats.

Det vi har sett är att Stockholmsregionen har för få poliser. Om vi skulle ha haft samma tilldelning som övriga landet skulle vi ha haft 500–600 poliser till. I stället har vi färre poliser, och det börjar märkas på ett mycket påtagligt sätt. Det är väntetider när det gäller utredningar, det saknas operativ personal ute och det drabbar också i form av långa väntetider för att kunna analysera teknisk bevisning. Jag pratade med några provocerade och frustrerade poliser som sa att det kan ha skett ett mord på måndagen, men det tar åtta månader för dem att få analysmaterial på dna och annat. Det är helt ohållbart!

Vi gör jättemycket förebyggande insatser. Vi vänder skolresultaten, vi har bland annat i år tillskapat en social investeringsfond på 300 miljoner kronor och vi gör så mycket mer. Men någonstans behöver vi fler poliser, och det är regeringens ansvar.

Anförande nr 45

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Det gläder mig att höra att vi är överens om att vi behöver fortsätta att satsa på polisen, särskilt med tanke på att det var under din tid i riksdagen som intagningarna till polisutbildningen i Stockholm stoppades. Det var under din tid i riksdagen som Rinkeby polisstation lades ned. Jag är glad att den politiken inte längre är rådande.

Men det är inte det som vi här inne bestämmer över, utan det vi bestämmer över är vad som ska göras för att stoppa nyrekryteringarna av barn och unga till de kriminella gängerna. Här menar vi socialdemokrater att det polisiära arbetet aldrig får ersätta det förebyggande. Du pratar varmt om förebyggande åtgärder, men sedan 2018 har borgerlighetens besparingar bland annat lett till färre fältassistenter, dyrare avgifter till fritidsklubbarna och avvecklingar av fritidsverksamhet i bland annat Rinkeby och Östberga. Samtidigt som ni har gjort de här nedskärningarna och besparingarna har socialtjänsten varnat för att skolan inte har resurser nog att stödja alla barn. Polisen vädjar till kommunerna att jobba mer med förebyggande insatser.

Min fråga är: Vilka andra åtgärder tänker ni presentera för att jobba med förebyggande insatser i Stockholm?

Anförande nr 46

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Som sagt: Vi skär inte ned, utan det tillskapas nu stora satsningar, inte minst på tvåläraresystem och lärarledd undervisning som lyfter elever. Det är inte tal om annat än att vi satsar på barns och ungas fritidsverksamhet. Jag tror att Järva har Sveriges mest aktivitetsbaserade program den här sommaren för barn och unga med dagkollo, programmeringsläger och så vidare.

Det är bara att ta del av detta för att se det utbud som barn och unga får möjlighet att kostnadsfritt delta i.

Men jag vet att det finns i Socialdemokraternas debattunderlag, men det går inte att säga att den stängda polisutbildningen var mitt ansvar som riksdagsledamot. Faktum är att vi anställde 20 000 poliser. Under alliansåren sa vi: Vi vill satsa på fler poliser. Det målet uppnåddes, och sedan hade vi tillskapat de resurser som Polismyndigheten sa att de behövde. Det var det som hände. Det var historiska satsningar på rättsväsendet.

Anförande nr 47

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Varje gång jag ställer frågan till finansborgarrådet om vilka förebyggande åtgärder som vidtas eller kommer att presenteras eller på vilket sätt det förebyggande arbetet kommer att växlas upp svarar finansborgarrådet med att säga att det behövs fler poliser.

Jag tycker att det här ger stockholmarna en tydlig bild av varför man inte gör det som behöver göras i Stockholm. Återigen: I stället för att satsa på skolan, i stället för att arbeta tillsammans med polisen, tillsammans med staten och tillsammans med civilsamhället, och föreslå fler insatser blir det detta dåliga blame game, och man pekar på fler poliser och ännu fler poliser.

Men det enskilt viktigaste vi kan göra som kommun och som Stockholms stad för våra barn och unga är att satsa på skolan. Det har inte ni gjort i samma utsträckning som vi. År 2020 hade vi 400 miljoner kronor mer i budgeten för utbildningsnämnden än vad ni hade. 2021 hade vi 344 miljoner kronor mer i utbildningsbudgeten.

Så tack för svaret, men jag känner mig fortsatt orolig. Och jag tror att det är fler som gör det i Stockholm.

Anförande nr 48

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Vad man satsar i en oppositionsbudget säger ingenting. Det är vad man gör när man styr som betyder något. När vi styr satsar vi mer på skolan än vad ni gjorde. Vi ser också till att de extra insatserna går till att riktas till evidensbaserade åtgärder, bland annat tvåläraresystem och mer lärarledd undervisning. Man har nu lyft skolresultaten, och det är en stor framgång. Vi ska hålla i det och ge understöd till det utmärkta arbete som nu pågår i många av skolorna.

Det är klart att vi satsar på förebyggande insatser, men frågan innehåller hela tiden anklagelser om att vi skär på det ena och det andra och inte tar det på allvar. Jag vill mena att vi satsar på förebyggande insatser för att fånga upp ungdomar. Det kan säkert göras mer. Men vi har föräldrastöd från det att barnen är spädbarn, åtgärder för att fler ska kunna gå i förskola och satsningar i sociala insatsgrupper för att få mer samtycke från föräldrarna för att jobba med individer i risk.

Någonstans behöver vi ändå fler poliser. Annars kommer vi aldrig att klara av det dödliga våldet, som vi ser runt om i vår stad.

Fråga nr 6. Situationen med skjutningar i Stockholm

Anförande nr 49

R a s h i d M o h a m m e d (V): Ordförande, kommunfullmäktige! Det har inte undgått den blågröna majoriteten att det dödliga skjutvapenvåldet i Stockholm har krävt fler offer än någonsin under 2021. Enligt polisens officiella statistik över antalet skjutna har 19 personer skjutits till döds hittills i Stockholm i år.

Detta är oerhört tragiskt för stockholmarna, och speciellt för barnfamiljer och boende i de områden där det sker flest skjutningar. De senaste månaderna har mammorna vars barn som har dött av skjutningarna ropat efter hjälp. Många är chockade och förstår inte att det händer nya dödsskjutningar vecka efter vecka. Det är många som har funderat på hur många vi kommer att behöva begrava nästa vecka.

Min fråga till finansborgarrådet är: Vad är majoritetens svar till mammorna för att stoppa den negativa utvecklingen med ökade dödsskjutningar i Stockholm?

Anförande nr 50

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Tack för frågan! Vi har också fört dialog med många föräldrar, inte minst på Järva men också i Bredäng, Skärholmen och på andra ställen där det dödliga våldet inträffar.

Det är klart att det är komplext. Det handlar om att se barn från tidig ålder med utåtagerande beteende och kunna sätta in insatser. Därför är föräldrar så viktiga att samarbeta med. Jag uppskattar verkligen det engagemang som vi nu ser från mammor, och att de, som i fredags, också utmanar papporna att vara mer delaktiga. Jag kommer att träffa dem igen senare i veckan för att fortsätta samtalen om hur vi kan samarbeta. Nu upplever jag att det händer någonting. Alla känner att nu får det vara nog. Även föräldrar och mammor är beredda att säga: Jag kanske ska bli bättre på att söka igenom mitt barns rum efter vapen och droger. Jag har tidigare inte berättat vad jag har sett, men jag ska börja göra det nu.

Om man går ihop som grupp kan man bli starkare än de krafter som försöker skapa polarisering eller otrygghet. Många har, även om de lever i en kriminell miljö, ändå väldigt stor respekt för just mammor. Jag tror att vi kan göra mycket i samarbete med föräldrarna. Föräldrastödet har satts lite grann på undantag på grund av pandemin, men det är evidensbaserat och så viktigt att man når ut från det att barnen är små med hembesöksprogram, som vi jobbar med, på öppen förskola och på andra sätt med civila organisationer för att stärka föräldrarnas roll. Det kanske inte alltid är helt lätt om man inte behärskar språket tillräckligt väl, men barnen gör det och får på något sätt en starkare position i familjen.

Det finns mycket långsiktigt att jobba med, men just föräldrarnas engagemang, inte minst mammornas, ska vi ta till vara.

Anförande nr 51

R a s h i d M o h a m m e d (V): I den föregående frågan pratade du om polisen. Vänsterpartiet vill också se fler lokalpoliser och större satsningar på tullverksamhet

för att förhindra att droger och skjutvapen tar sig in i Sverige och Stockholm. Men vi tror inte att en satsning när det gäller ordningsvakter kan göra skillnad för att minska de ökande skjutningarna i Stockholm när Polismyndigheten anser att det är tufft att verka i kriminella miljöer där det förekommer skjutvåld.

Anförande nr 52

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Vi har inte heller sagt att ordningsvakter bidrar till arbetet mot det dödliga våldet. Däremot avlastar de polisen. Det var några poliser som nyligen blev intervjuade om polisbristen. De sa också att de fortfarande åker på för mycket ordningsstörande beteende. Det är berusade personer och transporter. Om vi skulle kunna avlasta polisen i den typen av ärenden, ordningsstörningar och annat, skulle de kunna fokusera på det dödliga våldet och det brottsförebyggande och att finnas på plats långsiktigt. Det har de inte riktigt förmåga till i dag.

Stockholm är en huvudstad. I veckan kommer ett statsbesök. Det är stora fotbollsmatcher. Polisen rycks hela tiden undan. Och varför går det bättre i Malmö? De har ju haft Rimfrost; de har haft förstärkningar hela tiden. Vi har färre poliser. Vi har skickat poliser till Malmö, så det är inte konstigt att det går bättre där. Var finns den insikten på nationell nivå? Det kan man undra. Det är hög tid att Stockholm får fler poliser.

Anförande nr 53

R a s h i d M o h a m m e d (V): Det vi vet hittills är att majoritetens satsning på 100 miljoner kronor på kommunala ordningsvakter inte har lett till en minskning av de pågående dödsskjutningarna och kriminaliteten i staden. För mig är det ologiskt att stockholmarnas skattemedel går till åtgärder som inte ger resultat. Det är uppenbart att den ensidiga fokuseringen på ordningsvakter inte minskar våldet i Stockholms stad.

Stockholmarna väntar fortfarande på de satsningar som har behövts i decennier för att skapa ett tryggare Stockholm. Det handlar om satsningar på skola, som ni har pratat om, och en bostadspolitik som på riktigt bryter segregationen. Det handlar om fler jobb och om ett upprättande av de sociala trygghetssystemen.

Anförande nr 54

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ja, det handlar om en bättre skola som fångar upp alla barn, och det handlar om trygghetssystem som fångar upp unga som riskerar att fara illa. Vi har avhopparprogram på plats nu, som verkligen fungerar. Vi har sociala insatsgrupper som vi ytterligare förstärker efter pandemin för att fånga upp unga i risk.

Vi säger inte heller att ordningsvakter löser problemet med skjutningarna. Men de skapar trygghet i en stad där vi har avsaknad av närvarande synlig polis. De uppskattas av våra medborgare, och de fyller en funktion. De kan ingripa vid ordningsstörande beteende, eller så finns de bara på plats synliga i otrygga miljöer när det är mörkt på kvällen eller där människor rör sig för att skapa just trygghet.

Följ med en kväll och gå med ordningsvakterna, så kommer du att märka den uppskattning som de får från stockholmarna! De samarbetar väldigt väl med polisen, och de avlastar polisen mycket väl genom att bland annat plocka bort droger som de hittar i vardagen och tipsa polisen om det.

Fråga nr 7. Lägesrapport kring skolplattformen

Anförande nr 55

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Skolplattformen har kantats av problem och enorma kostnader under väldigt lång tid. Det är fortfarande oklart om man får rätsida på projektet, skulle jag vilja säga. Men det skulle vara intressant att höra skolborgarrådet berätta lite. Var står skolplattformen i dag?

Anförande nr 56

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Fru ordförande! Tack för frågan! Det är spännande att se vad en fråga kan handla om när den heter ”skolplattformen”. Den har ju ganska stor bredd, och många av oss som sitter här har varit med på resan sedan vi startade upp projektet 2011 och 2012. Det har ju några år på nacken.

Det är väl precis det som är en av utmaningarna med skolplattformen: Den har pågått väldigt länge. Jag vet inte hur din mobiltelefon såg ut 2012, men min var inte en liten minidator som den är i dag. Om jag behövde få information om mina barn 2012 gick jag in på min dator hemma och sökte information. I dag är man van vid att allting bara kommer med ett svisch.

Det här är en resa som vi tillsammans har gjort, och det sker hela tiden uppdateringar kring skolplattformen. Skolplattformen är otroligt komplex. Den har många delar, och en del som har varit mer problematisk är den som rör kontakten med föräldrarna. Om man ser skolplattformen som en stor tårta kan man säga att det finns bitar som fungerar väldigt bra och bitar som har större utmaningar. Mycket av det som har rönt kritik på senare tid är den tårtbody som rör kontakten med föräldrarna. Det är naturligtvis en jätteviktig bit i skolplattformen, och det är den vi oftast har diskuterat nu på senare tid.

Jag kan glädja dig med att det sker uppdateringar hela tiden. Hela tiden försöker vi, eller utbildningsförvaltningen och våra it-leverantörer, jobba med att uppdatera skolplattformen så att den ska uppfylla de krav som vi ställer i dag, 2021. Det har sina utmaningar, men det blir bättre och bättre.

Det är klart att om vi hade gjort om allt det här och vetat hur det skulle vara 2021 hade vi aldrig tagit detta jättestora grepp som vi gjorde när vi fattade beslut om att göra en skolplattform för alla skolformer i Stockholm.

Anförande nr 57

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Jag delar borgarrådets åsikt att det har varit en resa, och den resan har pågått under väldigt lång tid. Det här har kostat skattebetalarna enorma belopp. Om man tittar till exempel på den app som man kan ladda ned i dag ser man att den har sämst betyg. Jag tittade senast i dag, och jag tror

att det var 746 negativa omdömen. Det handlar alltså inte om en handfull föräldrar som går in och anser att den här tjänsten, eller vad man ska kalla den, är dålig, utan det finns ett brett missnöje.

Som du säger har detta kantats av problem under en lång period. Vi hade frågan uppe för ett eller två år sedan, och då skulle man göra vissa förändringar. Min fråga till dig är: Hur har det funkat med de upphandlingar ni gjorde då och de nya förbättringar ni har gjort? Har det kostat skattebetalarna ytterligare pengar att få det här åtgärdat?

Anförande nr 58

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): 700 kommentarer, eller vad sa du? Vi har 450 000 användare av skolplattformen i dag. De 700 som har haft synpunkter är alltså en liten del, men jag har stor respekt för dem. Varken jag eller någon annan i den grönbå majoriteten är på något vis nöjda med hur utfallet har blivit, och det finns det nog ingen som är.

Man måste laga efter läge, och vi är i en situation där vi jobbar för en kommun som måste handla upp allting. Vi kan inte använda en enda leverantör som producerar de här apparna, utan vi måste ställa frågan till alla. Det är hela tiden utmaningar med att vara en kommun i ett sådant här läge. Det jag ser framför mig är att vi jobbar mycket mer med de nya upphandlingar vi ska göra och säkerställer att de blir bättre. Det är den enda målsättning vi kan ha.

Anförande nr 59

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Jag delar inte riktigt borgarrådets åsikt när hon säger att ni var tvungna att jobba med flera upphandlingar. Här har ni gjort ett stort misstag. Ni skulle ha gått till *en* aktör som skulle leverera en färdig produkt. Nu har ni gått till olika aktörer, och det har bidragit enormt mycket till att kostnaderna har skenat.

Om ni dessutom hade tagit fram avtal som hade varit tydliga på så sätt att de här företagen ska leverera en färdig produkt hade det inte blivit de här enorma kostnaderna. Nu har leverantörerna hela tiden kunnat komma in med nya kostnadskalkyler för att få ordning på de problem som de på många sätt själva har skapat. Ni får ändå ta på er att kostnaderna har skenat för skolplattformen.

Nu har vi facit i hand. Kan inte du som skolborgarråd hålla med om att skolplattformen i slutändan blev ett enda stort fiasko?

Anförande nr 60

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): När det gäller att vi har många leverantörer på skolplattformen var det ett beslut som fattades 2012. Det är väldigt lätt att stå här och vara efterklok när det handlar om vad man borde ha gjort bättre, och jag tror att varenda människa skulle skriva under på att vi borde ha gjort på ett annat sätt.

Men gjort är gjort, och det är de här frågorna som jag får orientera mig i just nu. Då måste jag vara rädd om skattebetalarnas pengar, och att bryta de avtal vi har skulle kosta ännu mer. Vi får försöka laga efter det läge vi är i, och vi är på god väg.

Som jag sa: Under hela pandemin har vi använt skolplattformen för att kunna ha skolan på distans. Det har varit oerhört lyckosamt, och vi har kunnat upprätthålla skolgången för alla våra elever i Stockholms stad tack vare skolplattformen. Vi har massor med delar i den som fungerar mycket bra. Det finns också vissa delar som lämnar mycket i övrigt att önska, och vi gör vad vi kan för att få detta bättre.

Fråga nr 8. Barn i behov av särskilt stöd i skolan

Anförande nr 61

Karin Gustafsson (S): Fru ordförande! I socialinspektörernas rapport framgår det av de ärenden som har granskats att i flera fall som rör barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och problematisk skolfrånvaro gick socialtjänsten in med familjebehandling trots att det egentligen inte framkom en oro för barnets sociala situation eller föräldraförmågan. Bland dessa ärenden förekom fall där skolan uttalat har sagt att det inte finns utrymme i skolans budget för särskilt stöd utifrån barnens behov, och därför har socialtjänsten sett sig nödgad att gå in med insatser.

Jag tycker att det här är oerhört problematiskt, och jag vill fråga skolborgarrådet om det ska vara så här i Stockholm.

Anförande nr 62

Borgarrådet Smedberg-Palmqvist (L): Fru ordförande! Tack för frågan! Det här är något jag brinner för, som ni kanske känner till. Var ska jag börja någonstans? Jag kan naturligtvis inte kommentera de enskilda ärendena, och jag har inte riktigt koll på vad du hänvisar till. Det hade jag kunnat ha om jag hade fått lite mer förberedelsetid, men det får man ju inte i frågestundsdebatterna.

Jag kan dock uttala mig generellt om hur det ser ut i dag. Den grönbå majoriteten gör den absolut största satsningen någonsin på det särskilda stödet. Vi bygger ut det med små undervisningsgrupper på varje skola, och vi säkerställer att det ska finnas. Vi säkerställer att det finns stadsdelsresursgrupper där barn med behov av mer omfattande stöd kommer att få hjälp. Vi fortsätter med CSI-grupperna, alltså de specialgrupper som vi har på olika platser i Stockholm för att möta de elever som vi pratar om här – de som är i behov av mer omfattande särskilt stöd. Det är en satsning som jag vet kommer att göra jättestor skillnad. Vi har fått hur många mejl som helst från föräldrar som berättar vilken otrolig skillnad det är för dem när deras barn får komma till små undervisningsgrupper.

Det finns stora utmaningar med det här; det vet vi. Vi vet hur många barn det är i dag som har olika former av diagnoser, och vi måste tänka på hur vi ska möta dem. Det är en utmaning för alla – för skolan, för socialtjänsten och inte minst för de föräldrar som kämpar med de barn som har väldigt svårt att klara en vanlig skolgång. Men målsättningen är att alla de här barnen ska få det stöd de behöver för att klara att gå i skolan i Stockholm.

Anförande nr 63

K a r i n G u s t a f s s o n (S): Då tolkar jag skolborgarrådet så att vi ändå drar slutsatsen att det inte bör vara socialtjänsten som går in med de insatser som skolan har ett ansvar för. Jag skulle säga att socialinspektörernas rapport är väldigt läsvärd, för där finns en del intressanta analyser. Jag tycker att det är oerhört viktigt att ändå konstatera att socialtjänsten drar slutsatsen att skolan brister för de här ungdomarna och barnen.

Det jag frågar och undrar är om skolborgarrådet anser att man kan dra slutsatsen att skolbudgeten är bristfällig. Är den lagom, för liten eller för stor? Bilden förstärks av att stadsdelsnämnderna i rapporten förmedlar att även andra huvudmän, regionen och skolan, skjuter över problematiken och ansvaret på socialtjänsten i frågor som inte ingår i uppdraget för socialtjänsten och som inte är deras ansvar. Vi har varnat för den här utvecklingen.

Jag frågar skolborgarrådet: Finns det möjligheter att vi kan se till att den här gruppen får bättre förutsättningar i skolan?

Anförande nr 64

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Precis som jag sa tidigare har vi aldrig gjort en så stor satsning som vi gör just nu på det särskilda stödet. Vi ska också komma ihåg och påminna oss om att Stockholm har Sveriges högsta skolpeng. Vi satsar mer på vår skola totalt sett i vår budget än vad någon annan kommun gör. Det blir jag påmind om ständigt och jämt i relationen till andra kommuner, inte minst i vårt eget län, där vi får utmaningar med elever som vill gå i Stockholms skolor och vice versa med elever som går i skolor i andra kommuner i närheten. Där blir det verkligen tydligt vilken skillnad det är på skolpengen. Det är en utmaning, får jag lov att säga.

Vad gäller socialtjänsten blir jag på ett sätt glad, för jag tycker att det är jätteviktigt att man orosanmäler barn. Om de har så omfattande behov att socialtjänsten behöver veta det är det jätteviktigt att en orosanmälan görs. Jag och min borgarrådskollega Jan Jönsson jobbar med många olika samverkansprojekt just för att det ska förhindras att barn far illa.

Anförande nr 65

K a r i n G u s t a f s s o n (S): I det här fallet handlar det ju om att skolan ger uttryck för att de faktiskt saknar de resurser de skulle behöva för att kunna stödja de elever som har de allra största behoven.

Det är djupt problematiskt att socialtjänsten får gå in med insatser för att skolan inte räcker till och ägna sig åt något som faktiskt inte ingår i deras huvuduppdrag, utan där skolan faktiskt ska arbeta. Socialtjänsten bör ägna sig åt det som faktiskt är deras huvuduppdrag: den sociala problematiken.

Jag vill till sist önska skolborgarrådet all lycka till i budgetförhandlingarna. Givet denna inspektionsrapport saknas det pengar i skolan för de här eleverna, och då hoppas jag att ni ska komma tillbaka till oss i kommunfullmäktige i budgetdebatten med rejält

höjda skolschabloner. Jag tror att det är det som krävs för att vi inte ska se samma sak när det gäller dessa barn i nästa inspektionsrapport.

Anförande nr 66

Borgarrådet S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Jag vet inte om vi ska gå in på det här med skolpengen och hur den tidigare majoriteten la pengar på skolan. Vi har lagt mer pengar på skolan under vår tid under den här mandatperioden. Jag tycker att det är tjatigt att prata om det där.

Jag tycker att vi ska prata om vad vi gör på våra skolor. Det som är viktigt i det vi gör just nu är att vi har startat skolsociala team på våra skolor. Det kanske är därför man får den här kontakten med socialtjänsten. Vi har socialsekreterare i dag på våra skolor. Jag möter dem ständigt och jämt när jag är ute och pratar med lärare och rektorer. Det är en otroligt fin satsning, där vi alltså har socialtjänsten i skolan. De jobbar med de elever som har de här omfattande behoven av hjälp för att kunna klara sin skolgång. Det är ett sätt att få samverkan mellan skola och socialtjänst att fungera bättre, och det är jättebra.

Vi jobbar jättehårt – inte minst gör Jan Jönsson det – med att socialtjänsten ska ha fokus på en lyckad skolgång. Skolan är den absolut viktigaste skyddsfaktorn för alla de här barnen, och det ska vi säkerställa.

§ 14 Rekommendation om att anta Överenskommelse om Samverkan vid uppsökande verksamhet (munhälsobedömning och munvårdsutbildning) och nödvändig tandvård

Anförande nr 67

R o b e r t M j ö r n b e r g (V): Ordförande, stockholmare! Vänsterpartiet ser positivt på att personer med ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser har rätt till uppsökande tandvård, likaså avgiftsfri munhälsobedömning och nödvändig tandvård. Syftet med denna uppsökande verksamhet är helt enkelt att skapa förutsättningar för en god daglig munvård. Den här överenskommelsen finns till för att samordna aktörerna. Vi har ingenting att invända mot den – tvärtom. Det är en bra överenskommelse. Tandhälsan är en viktig integrerad del av det allmänna hälsotillståndet. Jag har flera gånger i den här talarstolen pratat om ensamhet hos äldre och vikten av sociala sammanhang. I det här spelar munhälsan en stor och viktig roll. Har man ont är det svårt att äta, och då kan man lätt tappa den sociala aspekt som det innebär att äta tillsammans med andra.

Den blågröna majoritetens nedskärningar inom äldreomsorgens beställarenhet har lett till att den beviljade tiden för personlig hygien – morgon- och kvällsrutiner – är alldeles för snål. Det ger inte personalen rätt förutsättningar för att kunna utföra god munvård dagligdags. Det här måste vi åtgärda för att alla ska ha rätt till en god munhälsa. Vårt uppdrag är att ge personalen rätt förutsättningar för att kunna utföra god munvård dagligen för dem som uppfyller kriterierna i överenskommelsen. Vänsterpartiet tror dessutom att kunskapen om rätten till uppsökande tandvård och vikten av förebyggande munvård måste öka i alla led, såväl hos äldreomsorgens bistånds- och utförarenheter – för att målgruppen ska kunna identifieras och få sina rättigheter tillgodosedda – som hos dem som utför den.

§ 15 Reviderat utredningsbeslut för projekt Loudden

Anförande nr 68

J o h a n N i l s s o n (M): Ordförande och fullmäktige! Utvecklingen av Loudden är en del av stadsutvecklingsprojektet Norra Djurgårdsstaden. Det innebär att området ska hålla en hög standard vad gäller miljö- och klimatprofil. Det är passande att det är just i dag vi beslutar om det här ärendet, som kommer från exploateringsnämnden, eftersom nästa punkt på dagordningen gäller revideringen av Norra Djurgårdsstadens mycket ambitiösa miljöprogram.

Det här ärendet handlar om att besluta att ge exploateringsnämnden mandat att fortsätta utredningarna med en utökning av utredningsbudgeten för projekt Loudden med 27 miljoner kronor. Loudden är ett mycket komplicerat område, såväl tekniskt som fysiskt, och det krävs ordentliga och grundliga utredningar innan den fysiska utvecklingen kan börja. Projektet har fått förändringar i omfattning, och med de tidsförskjutningar som det har gett behöver utredningsbeslutet revideras.

Verksamheten i den oljehamn som legat här förut har bedrivits ovan mark och i utsprängda bergrum. Det finns osäkerhet kring stabiliteten i de här bergen. Man behöver utreda detta i ett tidigt skede för att säkerställa hur stor belastning ovanifrån som bergrummen tål samt om bergrummen kommer att påverkas av de kommande sprängningsarbetena. Dessutom behöver man fastställa det exakta läget för de här bergrummen och kunna garantera stabiliteten i kommande exploatering. Vi tycker att det är väsentligt att projektorganisationen får de förutsättningar som behövs för att ta fram rätt underlag och säkerställa att det är möjligt att placera verksamhet i bergrummen, vilket vi såklart väldigt gärna vill. Därför behövs det mer pengar för fortsatta utredningar. De största kostnaderna kommer dock att belasta framtida byggherrar – det här är enbart kostnader för utredning av stabilitet.

Sist men inte minst: Det har gjorts en ekologisk utredning i området. Man upptäckte en mycket sällsynt och stor art av vattensalamandrar i en damm i oljehamnen. Den här salamandern är rödlistad. Efter beslut från länsstyrelsen har man anlagt en ny damm uppe vid Kaknäs, och dit har salamandrarna flyttats. Detta har också såklart bidragit till en extra kostnad för projektet.

Inriktningen ligger fast, med 4 000 nya bostäder och 2 000 arbetsplatser som ska byggas i Loudden. Förutom bostäder är området också tänkt att inrymma handel, skola, förskolor, idrottsanläggningar samt torg. Det är min varmaste rekommendation att vi får fortsätta utreda detta i exploateringsnämnden. Därför yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 69

T o r u n B o u c h e r (V): Ordförande! Ni kommer att se mig hoppa upp med lite olika reservationer i dag. Jag hoppar upp i olika debatter därför att vi har haft två sjukdomsfall under dagen. Det här är inte mina expertområden. Jag ska inleda med att yrka bifall till vår reservation i kommunstyrelsen. Som vanligt när det handlar om Vänsterpartiet vill vi värna en blandad stad även i attraktiva lägen, så att det inte blir en segregerad stad, vilket det verkar bli i Norra Djurgårdsstaden nu. Vi behöver därför

bygga fler hyresrätter och även jobba hårt för att dessa hyresrätter inte ska bli för dyra. Jag vet att det inte är lätt i Stockholm, men vi måste ändå göra det bästa vi kan även i ett så fint område som Loudden.

Vi har också invänt mot – och tycker att det är tråkigt – att man förlitar sig lite för mycket på att behovet av kommunal samhällsservice ska lösas med externa aktörer som investerar i samhällsfastigheter. Det står ganska klart – och det finns väldigt mycket evidens vid det här laget – att det för långsiktiga behov är förmånligare för kommunerna att äga än att hyra samhällsfastigheter. Vi måste ha en planering för barnomsorg, skola, kultur och idrott som inte bara hänger på privata investerare utan där kommunen också tar eget ansvar. Jag bor i Sjöstaden, som hade en del initiala problem därför att staden själv inte hade tagit det huvudsakliga ansvaret. Vi har ganska mycket erfarenhet på det här området. Jag yrkar som sagt bifall till vår reservation, som är klok och på många sätt och vis bra.

§ 16 Revidering av Program för hållbar stadsutveckling i Norra Djurgårdsstaden

Anförande nr 70

J o h a n N i l s s o n (M): Ordförande och fullmäktige! Med risk för att låta lite tjugig – Norra Djurgårdsstaden är ett av Europas mest omfattande stadsutvecklingsområden. Här planeras för 12 000 nya bostäder, de allra flesta ännu inte byggda, och 35 000 nya arbetsplatser. Det är ett av Stockholms stads utpekade hållbarhetsprofilområden. Den grönbå majoriteten i Stockholm har som ambition att Stockholm ska vara en stad där nya stadsdelar utvecklas till att bli internationella föredömen inom hållbar utveckling. Det övergripande programmet för miljö och hållbar stadsutveckling i Norra Djurgårdsstaden är det mest omfattande som hittills har tagits fram för ett byggprojekt av den här storleken i Stockholm.

Redan 2009 beslutade fullmäktige att Norra Djurgårdsstaden ska vara ett hållbarhetsprofilerat område med uppdrag att pröva vad som är möjligt i dagsläget och att tänja på gränser där det går för att vara ett föredöme inom den hållbara stadsutvecklingen. Därför tycker jag att det är roligt att det här mycket omfattande hållbarhetsarbetet i Norra Djurgårdsstaden nu tar nästa steg in i framtiden. Stadsdelen befäster inte bara Stockholms position som en ledande huvudstad i miljö- och klimatarbetet, utan stöder också marknadsföringen av bland annat svensk miljöteknik och bidrar till att ny teknik kan prövas och utvecklas. Det kommer att gynna allt bostadsbyggande, både i Stockholm och i resten av Sverige.

Det här är den tredje versionen av programmet för hållbar stadsutveckling i Norra Djurgårdsstaden sedan 2010. Den här versionen tycker jag har en ökad tydlighet, vilket är positivt. Bland annat har stadsbyggnadsprinciper och hållbarhetsmål omvandlats och preciserats. Delmålen har förtydligats, tidsatts och kompletterats med åtgärder. Alla i fullmäktige har säkert läst programmet, men dem som skulle råka lyssna eller titta på oss kan jag rekommendera att läsa programmet. Det är lätt överskådligt, med fina bilder, fin layout och text som gör att det går att förstå hur fantastiskt fint och ambitiöst arbetet på miljö- och hållbarhetsområdet är i Norra Djurgårdsstaden.

Alla förvaltningsar som har varit med i framtagandet av det här miljöprogrammet skulle jag vilja tacka för ett mycket gott arbete. Jag ser fram emot att få följa utvecklingen i Norra Djurgårdsstaden på väg mot en av världens mest hållbara stadsdelar. Med det yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 71

Borgarrådet L u h r (MP): Har ni besökt Norra Djurgårdsstaden än? Personligen brukar jag faktiskt promenera där lite då och då, för det är så roligt att se vad som händer. Man ser nya grejer hända nästan varenda månad om man går dit och tittar. Det som jag tycker är allra roligast att titta på är alla framstående miljölösningar som man ser med ögat när man går dit. Man ser inte alla – detta med en fossilfri stadsdel 2030 är ju lite svårt att se med blotta ögat. Men om man promenerar runt ser man mycket annat.

Man kan till exempel se att stadsdelen är planerad för mindre biltrafik och för lägre hastigheter på gatorna. Gatorna är också planerade för att minska

översvämningsrisker. Det kan man se bland annat på de nedsänkta rabatterna, dit vatten kan komma om det blir mycket regn. Det finns även grönska inbyggd på gårdarna. I Norra Djurgårdsstaden utvecklade man den grönytefaktor som nu används i hela staden när man bygger och nyproducerar. Grönytefaktorn är en av de saker som vi har tagit med oss i stadsutvecklingsprojektet. Förra året var det inflyttning i de nya hyreshus som Stockholms hem har byggt, de nya plushusen, som faktiskt ska kunna producera mer energi än vad de gör av med. Det är jättespännande att gå runt och kika.

Som Johan Nilsson så bestämde politikerna i Stadshuset redan 2008 att Norra Djurgårdsstaden skulle bli ett nationellt och internationellt föredöme för hållbar stadsutveckling. I dag antar vi den senaste revideringen av programmet för att säkerställa att vi har med oss den senaste kunskapsutvecklingen och att vi ligger i framkant, samtidigt som stadens senaste miljöprogram och Agenda 2030-målen tas om hand i programmet. Norra Djurgårdsstaden har verkligen blivit en testbädd för innovativ miljöutveckling. Det är jättekul, som jag sa, att se att många av de här exemplen kan flyttas ut i staden när man har testat dem där. Jag skulle verkligen tipsa om att gå dit och titta och se vad man kan göra på miljöområdet och hur staden kan bli när man planerar ordentligt från början.

Det var väl vad jag ville säga om det här ärendet. Det finns jättemycket spännande att se där, och jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 72

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Fru ordförande! ”Norra Djurgårdsstaden ska vara en plats för alla att bo och vistas i, oavsett kön, ålder, härkomst eller andra individuella förutsättningar.” Så står det inte i det uppdaterade hållbarhetsprogrammet för Norra Djurgårdsstaden. Så står det däremot i det ännu gällande hållbarhetsprogrammet. Men av någon anledning är detta struket från det nya, reviderade förslaget.

Vi har hört många fina ord om ekologisk hållbarhet i Norra Djurgårdsstaden, vilket såklart är jätteviktigt. Men hållbarhetsbegreppet omfattar också social hållbarhet. Vi misstänker att den här strykningen helt enkelt är en eftergift till en sorglig verklighet, nämligen att Norra Djurgårdsstaden inte kommer att bli en plats för alla att bo och vistas i, oavsett kön, ålder, härkomst eller andra individuella förutsättningar.

Vi vill därför att programmet omarbetas, så att den förväntade socioekonomiska och etniska sammansättningen i området framgår av programmet, så att ambitionerna vad gäller social hållbarhet konkretiseras och så att det preciseras hur delmålet om 50–50-fördelning mellan bostadsrätter och hyresrätter ska förverkligas i det här området. Vi vill såklart också att delmålet om att Norra Djurgårdsstaden ska vara en plats för alla återinförs. Därför yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 73

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande och fullmäktige! Norra Djurgårdsstaden är verkligen ett bevis och en fantastisk plats när staden samlar kompetens och visar att vi ligger i framkant. Norra Djurgårdsstaden är viktig för Stockholm och för framtida stockholmare. Det finns dock några problem, och jag

tycker att vi ska fortsätta att revidera det här för att det ska bli ännu bättre. Det handlar om två saker: fjärrvärmen och kollektivtrafiken.

Det står i programmet att kollektivtrafiken ska vara en ryggrad i stadsdelen. Samtidigt saknas en av de viktigaste kollektivtrafikfrågorna för området, nämligen spårtrafikutbyggnaden från City till Norra Djurgårdsstaden och Ropsten. Flera studier visar på att det finns gott om information för att kunna besluta om att förlänga Spårväg City till Norra Djurgårdsstaden. Att det inte görs är ett problem.

Slutligen vill jag säga några ord om fjärrvärme. Tyvärr är staden på fel väg när det gäller uppvärmningen av bostäderna i Norra Djurgårdsstaden. Man styr bort från fjärrvärme genom att premiera elbaserad uppvärmning med värmepumpar. Det leder till ökad elanvändning och minskad elproduktion i kraftvärmesystemet. Ett stenkast från Norra Djurgårdsstaden finns den snart klimatpositiva fjärrvärmen, men tyvärr tvingas flera byggherrar att i stället installera eldrivna värmepumpar.

Jag yrkar därmed bifall till vår reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 74

Borgarrådet L u h r (MP): Jag måste replikera angående fjärrvärmen, för jag tycker att det är väldigt intressant att Socialdemokraterna driver så hårt att allting ska försörjas med fjärrvärme. Fjärrvärme är och har varit superviktigt för oss för att ställa om till en mer klimatsmart verksamhet. Men i Norra Djurgårdsstaden måste man också testa nya innovativa miljölösningar. Det är därför vi testar en massa olika varianter, med värmepumpar, solceller och andra innovativa lösningar. Man ska testa vad som är bäst. Jag tror nästan att Socialdemokraterna har missat att 95 procent av all nybyggnation nu försörjs med fjärrvärme. Men vi måste också testa nya lösningar, där vi tar till vara annan energi, som inte kommer från förbränning utan också kan tas från till exempel jord- och markvärme och solvärme, för att komplettera de energisystem vi har i dag. Det mesta sker med fjärrvärme i dag. Det kommer att fortsätta, men vi måste också testa andra lösningar.

Anförande nr 75

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande! Det är magstarkt att påstå att elbaserade värmepumpar är ny teknik. Vi vet att fjärrvärmesystemet de facto fungerar. Jag är för testbäddar. Jag är för att vi ska testa ny teknik. Det är inte samma sak som att använda gammal teknik och försöka omforma den och få det att låta som att det är ny teknik.

Anförande nr 76

P e t e r B a c k l u n d (L): Ordförande och ledamöter! Norra Djurgårdsstaden är verkligen ett spjutspetsprojekt där det finns väldigt mycket positivt – ett hållbarhetsprojekt för hela Europa egentligen. Det ska det fortsätta att vara. De revideringar som nu sker är naturligtvis bra. Till exempel finns skyfallshantering med, vilket är ett viktigt tillägg.

Jag ska säga några ord om fjärrvärme. Det är naturligtvis precis så som Socialdemokraterna skriver i sin reservation: Fjärrvärme har varit bra historiskt, är det

fortfarande och har en väldigt viktig funktion. Men det är självklart att vi också måste testa hela den nya miljötekniken i det här projektet för att det ska vara just spjutspetsteknik. Det lyfte ju Katarina Luhr fram väldigt bra här tidigare, och det vill vi gärna se. De passivhus som Stockholms hem har byggt är också fantastiska.

Det här med spårväg till Norra Djurgårdsstaden är någonting vi liberaler hela tiden har varit för. Det har vi arbetat för väldigt länge, och det finns också med i det förslag som vi ska besluta om. Däremot är det inte färdigförhandlat. De förhandlingarna ska naturligtvis fortsätta. Man är inte i hamn, men vi förutsätter att man kommer att gå i hamn med det.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 77

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Fru ordförande, ledamöter och åhörare! Jag ska börja med att säga att vi ansluter oss till Socialdemokraternas reservation. Men jag skulle också vilja fortsätta lite grann på Vänsterpartiets linje. För mig handlar hållbarhet också om social hållbarhet. Det är väldigt synd om det är så att ambitionerna vad gäller att fler ska kunna ta del av detta område är annorlunda i det här programmet eller minskar.

Jag minns när jag hade min första introduktion i stadsbyggnadsnämnden och vi fick en föredragning om Norra Djurgårdsstaden och området. Då var alla mycket stolta över det här initiativet, vilket var väldigt fint att se. Jag tror att väldigt många i den här salen är mycket stolta. Men vi vill ju att fler stockholmare ska kunna ta del av de här häftiga nya områdena, så vi ska absolut inte dra ned på de ambitioner som finns vad gäller social hållbarhet.

Jag hörde någon gång tidigare här i salen att man pratade om ”de där” segregerade områdena och menade de socialt utsatta områdena. Men det är värt att påminna sig om att segregation inte handlar om vissa områden. Det handlar inte om Husby eller Rinkeby enskilt, utan det är Stockholm som stad som är segregerad. Vi får inte befästa segregationen genom att göra det svårare att flytta mellan områden. Det är synd om man drar ned på viktiga skrivningar som kan styra mot att människor får råd att bo i hela Stockholm.

Anförande nr 78

J o h a n N i l s s o n (M): Ordförande och fullmäktige! Projektet har nu pågått i tio femton års tid. Syftet med att omvandla ett gammalt industriområde med oljecisterner och allt möjligt, lyfta fram vattnet och kajlinjen med mera är ju att alla stockholmare ska kunna komma dit och njuta av Stockholm och dess vackra vattenspegel och så vidare. Här kommer det att finnas upplevelser, kultur, restauranger, kaféer och så vidare för alla. Det råder inget tvivel om den saken. Jag skulle vilja säga att tillgängligheten ökar med projektet.

Sedan ska jag inte stå här och försöka få någon att tro att alla stockholmare kommer att ha råd att bo i Norra Djurgårdsstaden – kanske inte ens du och jag heller, Madeleine Kaharascho Fridh. Det är ju dyrt att driva utveckling framåt. Ligger man i framkant på

vissa områden kommer det att betalas av hyresgästerna till slut. Men det är 50 procent bostadsrätter och 50 procent hyresrätter i det här projektet, bara så att ingen tror något annat.

Anförande nr 79

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Jag har en ganska konkret fråga tillbaka till Johan Nilsson. Varför har man inte med de skrivningar som fanns med innan och som möjliggör en riktning som också inkluderar att fler ska ha tillgång till de här områdena?

Anförande nr 80

U l l a H a m i l t o n (M): Fru ordförande! Som ansvarigt borgarråd när vi fattade beslut om de här frågorna 2008 måste jag säga att jag tycker att det är väldigt roligt att vi nu är inne på en uppdatering av den här planen. Det som var ambitionen då var att ta stadsutvecklingsfrågan ett steg vidare från Hammarby Sjöstad till Norra Djurgårdsstaden. Framför allt var ambitionen att de företag som hade smarta tekniklösningar skulle kunna bidra mycket mer konkret – och även kunna kapitalisera på detta genom sin merförsäljning – genom att visa sitt kunnande på det sätt som man inte riktigt tänkte på när Hammarby Sjöstad utvecklades.

Det är väldigt roligt att konstatera att det har blivit väldigt mycket så som vi hoppades att det skulle bli. När jag 2008–2009 började prata om att det kanske skulle kunna tänkas komma plushus som kan leverera energivärme till nätet i stället för att förbruka den var det någonting som många inte trodde skulle vara möjligt. Men i dag finns det. Jag tycker också att det är viktigt att komma ihåg i det sammanhanget att även fjärrvärmen har glädje av det perspektivet, så det finns olika dimensioner i detta. Man behöver testa ny teknik. En form av ny teknik är faktiskt att se till att värme och överskottsel från fastigheter kan återföras till elnätet och sedan användas på andra ställen. Jag brukar skämta om att man kanske skulle kunna tjäna grova pengar på att sälja överskottseln från sin elbil under kalla vintrar i Stockholm, och jag tror fortfarande att det finns en god potential i det här sammanhanget.

Med detta vill jag bara säga: Hurra! Tack så mycket! Det är så himla bra! Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

§ 17 Utveckling av Husby samt Markanvisning för bostäder inom del av fastigheten Akalla 4:1 1 till Bonava Sverige AB, Sveafastigheter Bostad AB, ByggVesta AB och Sveaviken Bostad AB- inriktningsbeslut samt överenskommelse om exploatering och exploateringsavtal för bostäder inom fastigheten Oslo 1 m.fl. med AB Svenska Bostäder – genomförandebeslut

Anförande nr 81

J o h a n N i l s s o n (M): Ordförande och fullmäktige! Genom ett riksdagsbeslut 1905 kom staten som bekant att disponera hela Järvafältet som övningsområde för militären. Området tillhörde då Spånga landskommun. År 1948 inkorporerades det i Stockholms stad, och 1965 såldes det till staden. Utbyggnaden av norra Järva – Akalla, Husby och Kista – planerades samtidigt. En generalplan lades fram 1971. Bebyggelsen var en del av miljonprogrammet. Inflyttningen skedde från 1974, och tunnelbanestationen stod klar 1977.

Nu pågår som bekant en fortsatt utveckling. Det förslag om inriktning och utveckling som vi har att fatta beslut om i dag kommer att bidra med 1 400 nya bostäder och ligger därmed väl i linje med det ambitiösa målet att bygga 140 000 nya bostäder fram till 2030. Samtidigt innebär förslaget att Husby får en stärkt blandning mellan upplåtelseformerna. Den totala andelen bostadsrätter i Husby kommer att öka från 18 till 23 procent. Den samlade lönsamhetskalkylen i projektet är negativ. Det är ett negativt nettonuvärde på 498 miljoner kronor när man räknar in förskola, skola och idrottshall. Men trots det bedöms förslaget innebära en godtagbar ekonomi för staden sett till utvecklingen som helhet. Samtidigt ska det understrykas att en större andel bostadsrätter eller en ökad exploateringsgrad skulle bidra till att förbättra projektekonomin som helhet, men så ligger inte förslaget just nu.

Utvecklingsförslaget ligger också i linje med målsättningen för stadsutvecklingen i Kista-Järva specifikt. Förslaget innehåller nya kontorsytor om cirka 1 000 kvadratmeter, vilket bedöms motsvara ungefär 50 nya arbetsplatser. Det är också viktigt att betona sammankopplingen mellan de olika stadsdelarna i norra Järva. Denna sammankoppling kommer att stärkas. Tryggheten kan därmed öka med nya bostadshus och upplysta gångbanor. Det är nämligen så att det har genomförts en webbenkät med boende under april och maj i år. Där lyftes precis den här frågan fram bland de boende som var med och svarade. Man upplevde en otrygghet. Man ville ha fler gång- och cykelstråk, fler grönområden och bättre belysning på platser som kunde kännas öde och skräpiga. Trafiken ansågs också som påträngande och bullrig. Allt det här hoppas vi kommer att kunna lösas i och med att projektet förverkligas. Med detta yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 82

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Fru ordförande! Det sägs att man inte ska låta det goda vara det bästas fiende. Men jag skulle ändå vilja hävda att det inte finns någon regel utan undantag. Vad vi fattar beslut om i dag är 1 400 bostäder och en hel del annat. Som Johan Nilsson redogjorde för på ett alldeles utmärkt sätt handlar det om sammankoppling av stadsdelar, fler förskolor och stadsutveckling generellt. I huvudsak är det en bra utveckling av norra Järva. Men det saknas en del. I det ursprungliga förslaget fanns det en ny gata som skulle förbinda Kista med Husby-

Akalla längs med Järvafältet. Det skulle ha inneburit ytterligare 600 bostäder, fler förskolor och en bättre koppling. Man skulle ha fått två parallella kopplingar, så att man kunde bygga tillsammans, det kulturstråk som det pratas om skulle ha fått två målpunkter och så vidare.

Jag sitter i exploateringsnämnden. När det här ärendet var uppe där bordlades det ett antal gånger. Sedan blev det en återremiss. De 600 bostäder som försvann i det projektet sa majoriteten att man ville få in i det förslag som vi nu fått, men de kom inte in. De försvann. Det blev 600 bostäder mindre. Majoriteten vet ju bättre än vi i oppositionen, men möjligtvis är det fråga om det som man åtminstone när man är i opposition kan uppfatta som minsta motståndets logik; när ett parti är emot blir det sällan så att förslaget blir av.

Vi har inget annat förslag till beslut. Vi gillar det här. Men vi hade gärna sett ett förslag med 2 000 bostäder, tydligare koppling i området, fler förskolor och dessutom 50 stadsradhus, vilket nu inte finns med. Med det yrkar jag bifall till det liggande förslaget.

Anförande nr 83

J o h a n N i l s s o n (M): Ordförande och fullmäktige! Jag tackar för anförandet, Anders Göransson. Det som du refererar till stämmer nog mycket bra. Ärendet var uppe och bordlades, eftersom vi i den grönblå majoriteten ansåg att det område som har plockats ut, område F med 600 bostäder, låg för nära Igelbäckens naturreservat eller kunde påverka Igelbäcken. Det låg för nära naturmark med höga rekreations- och naturvärden. Därför plockades det området ur, och förslaget är nu 1 400 bostäder. Kontoret har fortfarande i uppdrag att se om det går att kompensera för det här på något annat ställe. Vi har goda prognoser för markanvisningstakten i Stockholm för tillfället, så jag är inte särskilt orolig. Men jag vill också påminna om det som du själv sa på slutet. Det här ärendet kom ju tillbaka till nämnden och var i exploateringsnämnden alldeles nyligen. Då hade ni inget annat förslag till beslut, utan ni gick på vår linje där också.

Anförande nr 84

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Det där med markanvisningar låter ju oerhört spännande. Innebär det att ni klarar markanvisningarna för mandatperioden? Det vore ju en oerhörd bedrift. Man kan misslyckas år efter år och sedan klara det sista året, men rimligtvis ska man räkna ihop helheten, eller hur? Jag vet att du inte kan svara på detta nu, Johan Nilsson, men den frågan kan väl vara hängande i luften. Det är inte bara det sista året man ska klara. Man ska klara alla år.

När det gäller det här med att vi var emot kan jag säga att vi var väldigt tydliga och lade fram ett förslag när det här var uppe i exploateringsnämnden. Vi röstade inte emot, men vi var mycket tydliga i vårt förslag: Vi ville ha de här ytterligare bostäderna. Det har aldrig rått något tvivel om det. Vi har varit tydliga i allt vi har kommunicerat. Jag är inte riktigt säker på att jag förstår anklagelsen. Om man har tittat vad socialdemokratin har stått för i den här frågan har det varit väldigt tydligt. Vi vill bygga – punkt.

Anförande nr 85

T o r u n B o u c h e r (V): Ordförande! Även här yrkar jag bifall till vår reservation i kommunstyrelsen. Jag ska lyfta fram ett par saker ur vår reservation som jag själv gillar.

Vi behöver göra en tydligare analys av viktiga målpunkter för utvecklingen av gång-, cykel- och bilnät för hela området. När de här områdena byggdes hade de tydliga separationer mellan gångtrafik och biltrafik. Nu börjar ju staden långsamt bygga om detta, så att det ska vara stadsgator i stället. När invånare uppmuntras att gå invid bilvägarna måste det byggas ordentliga trottoarer och även cykelbanor för att det ska bli säkra vägar, så att man inte bygger bort den tryggheten. Det är väldigt viktigt.

Det är också viktigt att de boende i området efterfrågar större hyresrätter, som alltid med överkomliga hyror, där även vanligt folk har råd att bo så att säga. Bostadspolitiken i Stockholm slår hårt mot barnfamiljer. Det vet vi ju. För närvarande flyttar barnfamiljerna ut från den här staden till andra kommuner för att ha råd att bo.

Min absoluta favorit i reservationen – apropå de här salamandrarna i Loudden – är att vi lyfter fram barrskogsmesen. Om ni vill veta vad barrskogsmesen har med Husby att göra är ni tvungna att läsa reservationen.

Anförande nr 86

M a d e l e i n e K a h a r a s c h o F r i d h (FI): Feministiskt initiativ instämmer i Vänsterpartiets reservation.

§ 18 Förvärv av dotterbolag till Skolfastigheter i Stockholm AB

Anförande nr 87

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande och fullmäktige! Det här ärendet handlar om hur man ska paketera skolfastigheter för att sedan sälja dessa. Det här är ju en politik som vi känner igen – till glädje för företagen och för privatiserandet av Stockholm och stockholmarnas egendomar.

Skillnaden mot tidigare är att det finns ett ganska tydligt facit. Vi kan mäta och räkna på vad tidigare privatiseringar har kostat för stadens ekonomi. Det har också kommit ett antal större studier som visar på hur hyreskostnaderna för kommuner ökar och att det i längden blir väsentligt dyrare när man hyr fastigheterna där man bedriver verksamhet än när kommunerna äger fastigheterna.

Men det här stoppar inte den privatiseringsiver som vi ser från majoriteten. Det är bra att våra offentliga bolag regelbundet ser över sina verksamheter och ägandeportföljer, och det finns fastigheter som det inte är motiverat för staden att äga. En kostnadseffektiv verksamhet ska alltid eftersträvas. Men vi vet att detta inte är kostnadseffektivt. Det handlar bara om de kortsiktiga vinsterna från försäljningen. Tidigare försäljningar av skolor och förskolor har resulterat i att Sisab förlorat mångmiljonbelopp i hyresintäkter varje år. Det är pengar som skolorna tvingats lägga på hyra i stället för att anställa fler lärare. Därför motsätter vi oss det här förslaget till beslut. Jag yrkar bifall till Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och FI:s reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 88

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Karin Wanngård! Jag tror att du kom in lite tidigt i den här debatten egentligen. Nu är det en formell fråga som handlar om paketering, ett sådant där hemskt begrepp som man kanske inte alltid vet innebörden av. Paketeringen är ett sedvanligt sätt att hantera en kommande försäljning, som ni naturligtvis kommer att vara emot. Men beslutet i dag handlar om själva paketeringen. Jag förstår dock naturligtvis att ni tar chansen att prata om huvudfrågan.

Men då kan jag ändå glädja Karin Wanngård med att de fastigheter som vi nu kommer att paketera i bolag är just fastigheter som vi inte bedriver egen verksamhet i. Alla de farhågor som Socialdemokraterna och säkert fler på den sidan känner för hyresnivåer och annat och att man tappat kontrollen över det blir irrelevanta i det här fallet, för det här är fastigheter där vi inte bedriver verksamhet själva. Det här är just den typ av fastigheter som jag tror att Socialdemokraterna egentligen innerst inne gillar att paketera och sälja – som en liten julklapp, fast med väldigt bra värdering.

Det här kommer i praktiken att innebära att den typen av överlåtelse blir möjlig framöver. Det beslutet ska först fattas i Sisab, sedan säkert här i fullmäktige beroende på att det i så fall är en stor affär. Då kommer vi att behöva debattera sakfrågan om försäljning. Men paketeringen som sådan känns fullständigt naturlig. Jag yrkar därför bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 89

Borgarráðet W a n n g á r d (S): Ordförande! Jag tycker att det är så härligt att få höra vad vi innerst inne egentligen tycker om. Tyvärr, Joakim Larsson, gör du en felaktig analys. Det finns ingenting som vi innerst inne tycker men som vi inte säger i offentlighetens ljus. Vi är djupt oroad över det här. Vi har också fått indikationer på att inte alla privata aktörer vill köpa sina fastigheter; det här är någonting som tvingas på från Sisabs sida. Man lyssnar inte på dem som de facto inte vill köpa fastigheterna. Man avhänder sig också möjligheten att äga fastigheterna. Vi är ju till syvende och sist ansvariga för skolverksamheten och för våra förskolor. Vi har stått där tidigare när privata skolkoncerner gått i konkurs. Då är vi ansvariga för innehållet i skolan.

Anförande nr 90

Borgarráðet L a r s s o n (M): I just de här fastigheterna är det andra aktörer inuti, Karin Wanngård. Dessa fastigheter har inte den strategiska betydelse som de fastigheter som du pratade om i ditt första inlägg har. Den här paketeringen och eventuella försäljningen skapar möjligheter för Sisab att gå vidare. Som regel är det inte så att man säljer någonting till någon som inte vill köpa och så vidare, utan det brukar vara någonting man ska komma överens om.

Men själva syftet med detta är ju att få ned kostnader för underhåll av fastigheter som har andra hyresgäster än oss själva. Det kan vara bra för Sisab som fastighetsförvaltare att få ned kostnader för skolor, förskolor och annat som andra aktörer hyr i dag. Sammantaget är den här typen av paketering naturlig i det sammanhanget.

Anförande nr 91

T i n a K r a t z (V): Fru ordförande! Vänsterpartiet anser, precis som Socialdemokraterna, att det är oklokt att sälja ut skolor och förskolor samtidigt som staden växer. Vi har ju ansvar för att säkra att det alltid ska finnas skolor och förskolor tillgängliga för våra elever och barn. Att då förbereda en stor försäljning av skollokaler på det sätt som man gör genom den här paketeringen är en kortsiktig politik som vad vi kan se endast är ideologiskt motiverad. Det här är ett ärende i en rad av ärenden som kommer att innebära att allt fler skolor och förskolor säljs ut till olika privata ägare.

Det finns, precis som Karin Wanngård nämnde, väldigt tydligt redovisat att det här kan innebära en fördyring om staden själv ska hyra dessa lokaler. Det finns också en problematik i och med att vi vet att det ibland kan hända att privata skolor går i konkurs och att staden då står där och ska se till att det finns skolor för eleverna. Om vi då inte har rådighet över lokalerna kan vi tappa bort möjligheten att säkra upp att det finns lokaler och att det sker rätt sorts utbildning i dem.

Den långa erfarenhet och väl uppbyggda kompetens gällande förvaltande och byggande av utbildningslokaler som Sisab besitter är en garant för att stadens skolor och förskolor sköts och byggs för stadens skolelevers bästa. Detta tycker vi ska värnas. Därför tycker vi att ett offentligt ägande och förvaltande ska värnas, för det är en försäkran om att det är samhällsnyttan som styr över hur lokalerna används och inte privata intressen. Därför yrkar Vänsterpartiet bifall till Vänsterpartiets och Socialdemokraternas gemensamma reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 92

P e t e r J ö n s s o n (M): Tack så mycket för dina synpunkter, Tina Kratz! Vi sitter båda i Sisabs styrelse, och vi tog det här ärendet före sommaren. Som Joakim Larsson säger är det här ett förberedande ärende där vi ska paketera inför en framtida försäljning. Det viktiga att trycka på är att det är fråga om försäljning av lokaler som Stockholms stad inte använder själv; det är friskolor som hyr av Sisab. Vi vill att Sisab ska fokusera på sin kärnverksamhet, och Sisabs kärnverksamhet är att tillhandahålla lokaler till kommunala skolor och kommunala förskolor. Det som rör privata friskolekoncerner eller enskilda förskoleoperatörer är inte Sisabs primära uppgift. Vi tycker att Sisab ska renodla sin verksamhet och använda de här pengarna till sina framtida investeringar.

Anförande nr 93

T i n a K r a t z (V): Vi vet mycket väl att det är Moderaternas politik att sälja ut så mycket som möjligt. Då kallar man det för att renodla Sisabs verksamhet. Vi tycker för vår del att Sisab ska ha kvar rådigheten över lokalerna. Det har vid ett flertal tillfällen skett att privata skolkoncerner gått i konkurs eller valt att ändra sin verksamhet. Då står staden där och ska ta ansvar för skoleleverna. Därför tycker vi att det är bra och klokt att fortsätta att äga de här lokalerna och hyra ut dem till friskolekoncerner om det är det som gäller.

Vi tycker inte att det här är en bra idé. Det är ett av alla de ärenden ni har dragit igång som går ut på att överlåta ägandet till privata friskolekoncerner. Där har Vänsterpartiet farhågor.

Anförande nr 94

L i s a P a l m (FI): Jag behöver väl inte återupprepa det som både Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har sagt. Oavsett paketering vet vi ju vad som komma skall. Det är fråga om en kortsiktig lösning, precis som de andra har sagt. Det är helt enkelt mer långsiktigt ekonomiskt hållbart att behålla lokaler i egen regi. Därför känns detta väldigt oansvarigt ekonomiskt. Vi yrkar avslag på förslaget, vilket innebär att vi instämmer i det gemensamma S-V-förslaget.

§ 19 Slutrapport Stockholm Norvik Hamn

Anförande nr 95

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Jag kan inte låta bli att gå upp i det här ärendet. Jag vet att det är en slutrapport och att vi är helt överens om allting, men det här är faktiskt fantastiskt. Sedan 2007 har vi jobbat och jobbat med Norvik. Det har varit massor med provningar av detta ärende, allting i syfte att få hela hamnverksamheten att fungera med ökade godsvolymer. Det handlar om att hantera ro-ro-verksamheten och se till att vi får containerhamnen på plats – allt detta för att också kunna möjliggöra utbyggnaden i Norra Djurgårdsstaden.

Det är fantastiskt att då se denna slutrapport som visar att vi har klarat produktionsplanen. Man har hållit denna. Man har klarat budgeten, och man har dessutom klarat tidsplanen. Grattis till alla inblandade! Det är många i majoriteten som har jobbat med det här. Jag kan säga att det är fantastiskt att se den här typen av stora infrastrukturprojekt som man faktiskt klarar att hålla ekonomin i. Vi har anledning att vara stolta över detta. Det var bara det jag ville säga, fru ordförande.

Anförande nr 96

U l l a H a m i l t o n (M): Som tidigare ordförande i Stockholms Hamnar skulle jag vilja säga att det här är ett fantastiskt ärende. Så mycket arbete som medarbetarna på Stockholms Hamnar har lagt ned på detta i form av juridiska hårklyverier och miljöprovningar! Det har också gjorts ett enormt arbete för att få till stånd ett samarbete med Hutchinson, som är de som drifvar hamnverksamheten på entreprenad.

Det här betyder otroligt mycket, och det är kanske inte en slump att det kommer upp tillsammans med ärendet gällande Norra Djurgårdsstaden på listan i dag. De ärendena hänger verkligen ihop, eftersom detta innebär att man kan avveckla verksamheten i Frihamnen i Värtaområdet.

Jag ville bara passa på tillfället att framföra ett digitalt – eller vad man ska säga – ordentligt tack till alla som har bidragit i detta arbete. Det är väldigt imponerande, med tanke på vilket track record som Stockholms stad har när det gäller investeringar och hållandet av budget, att man har lyckats så otroligt bra i det här enormt stora projektet.

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

§ 22 Förnyelse av avtal – Samverkansavtal avseende Trafik Stockholm

Anförande nr 97

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Ordförande! Trafik Stockholm är en verksamhet som ser till att trafiken flyter på framför allt på våra vägar och trafikleder. Det är ett samarbete mellan Trafikverket och Stockholms stad, och det finns ett hängavtal med Nacka.

Detta är inget nytt. Det har pågått sedan 2000. Det är en utmärkt verksamhet som ser till att systemet inte korkar igen, bland annat vid olyckor, trafikstörningar och annat. Det är mycket informationsinsatser. Alla har säkert sett de vägassistansfordon som finns ute på trafiklederna och som dyker upp då och då när det händer saker och ting. De ingår i det här.

Det här handlar alltså bara om de avtal som vi tar fram för att förlänga och utveckla denna verksamhet. Med det yrkar jag bifall till detta utmärkta ärende.

§ 23 Stockholms stad ska ansluta sig till det globala FN-initiativet The Shift

Anförande nr 98

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag ser med oro på den bostadspolitik som vi ser i Stockholm i dag. Den präglas av ombildningar, utförsäljningar och stoppade byggplaner, och stadens mål för bostadsbyggande missas år efter år. Det här är ingenting nytt. När moderater styr Stockholm blir det svårare att få en bostad i vår vackra stad. Den förda politiken riskerar att slå hårdast mot de grupper som är i absolut störst behov av bostad. Stockholm kan bättre!

Vi behöver bygga mer. Vi måste bygga bostäder med rimliga hyror, och vi behöver prioritera att bygga hyresrätter. Vi måste säkerställa att Stockholm fortsätter att vara en stad för alla.

Mot bakgrund av det föreslog vi 2019 att staden ska ansluta sig till initiativet The Shift, som handlar om att skifta synsätt i bostadspolitiken. Det handlar om att stärka rättighetsperspektivet och låta synen på bostaden som en rättighet vara vägledande i bostadspolitiken.

Stadsledningskontoret skriver i sitt utlåtande att Stockholms stad i stor utsträckning arbetar i linje med målen för The Shift, att Stockholm också har ett stort engagemang för Agenda 2030 och för att klara de globala målen ingår att Stockholm ska säkerställa tillgång för alla till fullgoda, säkra och ekonomiskt överkomliga bostäder. Men den bostadspolitik som förs i Stockholm i dag bidrar varken till att nå Agenda 2030-målen eller till ambitionen med The Shift. Man når ju inte ens stadens egna mål. Oavsett vilka mål man strävar efter misslyckas majoriteten.

Det behövs ett omtag. Ombildningar av hyresrätter och utförsäljningar av allmännyttiga bostäder måste få ett slut. En ambitionshöjning behövs för att fler bostäder till rimliga hyror ska byggas. Alla har rätt till ett tryggt och bra boende. Bostaden måste ses som en social rättighet. Jag yrkar bifall till motionen.

Anförande nr 99

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! Jag är jätteglad över att vi i dag får möjlighet att diskutera precis det som Karin Wanngård har pratat om, nämligen hur staden arbetar med att alla stockholmare ska ha rätt till bostad och tak över huvudet.

En av de första åtgärderna som den grönbå majoriteten gjorde var därför att instifta Agenda 2030-rådet. Rådets uppgift är att stödja, bevaka och ge råd i stadens arbete med FN:s 17 globala hållbarhetsmål, inte minst när det kommer just till bostadspolitik.

I november förra året – det har ju hänt mycket sedan motionen skrevs; det är långa ledtider i stadshuset ibland – stod vi här i fullmäktige och diskuterade riktlinjer för bostadsförsörjning 2021–2024, ett gediget dokument som vi beslutade om här i fullmäktige. Vi pekade då på arbetet där vi särskilt prioriterar bostäder till ungdomar och unga vuxna, studenter, äldre och personer med funktionsnedsättning.

Jag tror och hoppas att vi alla här i rådssalen i grunden är överens om just utmaningarna för bostadspolitiken. Vi ska inte ha oseriösa aktörer på Stockholms bostadsmarknad. Vi ska bygga fler billiga hyresrätter med överkomliga hyror. Vi ska nå målen i Agenda 2030, och det är utifrån det här som vi har utformat bostadspolitiken. Stockholms stad har i dag rigorösa granskningar av samtliga privata aktörer innan de ges möjlighet att äga och förvalta fastigheter. Vi vänder på varje sten för att kunna bygga fler Stockholmshus för att kunna få fler hyresrätter som har överkomlig hyra.

Ja – vi jobbar med att ombilda hyresrätter till bostadsrätter i ytterstaden där allmännyttan är särskilt dominerande, just för att människor ska kunna göra bostadskarriär i sina stadsdelar. Mål 11 om hållbara städer har ett delmål som handlar om att främja olika boendeformer för olika behov. Det ska vara blandade upplåtelseformer. Det är alltså Karin Wanngård som pratar emot FN:s mål som berör den här motionen.

Som kommun har vi ett stort inflytande över bostadsförsörjningen genom markinnehavet och ansvar för den fysiska planeringen inte minst genom våra bostadsbolag. Riktlinjerna som vi beslutade om när det gäller bostadsförsörjningen 2021–2024 gick igenom exploateringsnämnden liksom externa aktörer som Fastighetsägarna, Hyresgästföreningen och länsstyrelsen – oklart vad de kan bidra med när det kommer till bostadsbyggande, men ändå. Det var många aktörer som fick tycka till om våra riktlinjer, så vi kan med handen på hjärtat säga att vi har tagit in inspel och åsikter kring hur vi utvecklar staden.

När det kommer till The Shift kan vi se exempelvis i Malmö, där det här har införts, att det är otydligt vad det faktiskt innebär att skriva under det som kallas för The Shift. Vi är tydliga med vad vi tycker via beslut här i fullmäktige. Låt oss nu alla fokusera på sakfrågorna i diskussioner om hur Stockholm ska utvecklas!

Anförande nr 100

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Dennis Wedin påstår alltså med bestämdhet att ombildningar ökar möjligheten för fler att få bostäder med rimlig hyra. Det är det som du säger här i fullmäktiges talarstol.

Då kan jag säga att det inte är sant. Det är snarare tvärtom: När vi ombildar lägenheter med rimlig hyra minskar möjligheten för människor att kunna efterfråga en lägenhet med rimlig hyra. Erkänn i stället, Dennis, att du har en övertro på bostadsrätter framför hyresrättsmarknaden, att det för dig är mycket viktigare att äga sin lägenhet. Jag tycker att det är oerhört viktigt att vi börjar se lägenheter och bostäder som en social rättighet. Alla människor ska ha råd att bo.

Anförande nr 101

Borgarrådet W e d i n (M): Jag tycker att det är tråkigt att Socialdemokraterna helt missar poängen som socialdemokrater runt om i landet har förstått, nämligen att det är ett viktigt agerande mot exempelvis segregation att människor som vill göra bostadskarriär i sina egna områden faktiskt får möjligheten att köpa sina egna hem just där allmännyttan är särskilt dominerande. Det vi ser i mål 11 om hållbara städer är att det finns delmål som handlar om att främja olika boendeformer för olika behov. Målet

innebär att det behövs blandade upplåtelseformer, det vill säga bostadsrätter och hyresrätter i ett bostadsområde. I Malmö, där Socialdemokraterna har infört detta, har man sålt hyresrätter i exempelvis Rosengård till privata fastighetsägare. Vad innebär det att införa The Shift? Det här visar ju att det är otydligt. Det man exempelvis ville göra i Malmö var att införa ett expertråd. Jamen, det är ju det vi har gjort här – Agenda 2030-rådet, som belyser de här frågorna. Vi jobbar med att utveckla Stockholm!

Anförande nr 102

M a r i a L j u s l i n (V): Ordförande! Tack till Karin Wanngård från Socialdemokraterna för en mycket bra och viktig motion! Vi ser att bostadssegregationen ökar under denna majoritet och att lägenheter från hyresbeståndet säljs ut. Det räcker uppenbarligen inte med majoritetens enligt egen utsago höga ambitionsmål i ena ändan om vi samtidigt agerar kontraproduktivt i den andra. Att ansluta sig till det här avtalet förpliktar, och det borde vara självklart för en så rik stad som vårt Stockholm att binda sig till att kämpa mot bostadslöshet och arbeta för att människor, oavsett inkomst, ska ha råd att bo.

För att göra detta och motverka bostadssegregationen krävs det att vi går samman med andra aktörer och lär oss av andra städer men inte genom att passivt invänta att andra städer ska göra lärdomarna innan vi kan ta beslut. Malmö har jobbat och vågat mycket för detta initiativ och med mycket goda resultat. De har växlat upp kraven på allmännyttan att ta ett större bostadssocialt ansvar både genom att öka produktiviteten och att göra upprustningar som inte leder till renoveringar.

Genom att ansluta sig till det här initiativet blir Stockholm en del av ett större internationellt nätverk med positiva följder. Vi anser helt enkelt att det är en förlust för Stockholm att gå miste om den här kunskapsbanken som initiativet kommit att bli. Avregleringar och majoritetens utförsäljningar av bostadsbestånd har fått stora konsekvenser, och det slår hårt mot behovet av att tillgodose tak över huvudet. För att få bukt med bostadslösheten behövs mod och handlingskraft och att våga konstatera det som många städer redan har gjort i linje med Agenda 2030 – helt enkelt att bostad är en rättighet och inte får stanna vid att vara en handelsvara.

Dennis Wedin, vi är överens om bostadsmålen och de utmaningar som vi ser på bostadsmarknaden, men vi är absolut inte överens om det sätt som ni har valt att hantera de här utmaningarna på. Jag håller alltså med oppositionsborgarrådet: Stockholm kan bättre, och jag hoppas att ni tar lärdom av Malmö!

Anförande nr 103

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Nu är vi snart inne i en valrörelse, för vi hör hur de ideologiska tongångarna börjar gå höga. Därför ska jag som sann gammal folkpartist börja med lite historia genom att gå tillbaka till när vi i Sverige tog ett väldigt avgörande steg när det gällde vilken form av bostadspolitik vi egentligen skulle ha. Jag ska återkomma till detta och knyta ihop det så småningom.

I Sverige valde arbetarrörelsen att vi skulle satsa på en utbyggnad av hyrda bostäder, låt vara att bostadsrättsorganisationen HSB bildades, men det var som en del av hyresgäströrelsen. Nu kommer jag till en intressant del: Hur ser bostadslösheten ut i

våra nordiska grannländer, särskilt Norge, om man jämför? Jo, Norge har betydligt lägre bostadsbrist än vad vi har. Ett av skälen är att Norge har satsat på det ägda boendet och på att ungdomar ska kunna få möjlighet till ett ägt boende. Och varför pratar jag om det i de här sammanhangen? Jo, för om vi ska se till vad som också i Sverige är det allra mest ekonomiskt hållbara så är det ägt boende. Man ska inte vara korkad som jag och bo i en dyr hyresrätt. Därför ska vi hjälpa in i det ägda boendet.

Varför är då vår bostadspolitik som vi fört hittills med ett mycket, om jag får använda uttrycket, moderat erbjudande till bostadsomvandlingar bra? Av två skäl: dels att de som bor i dessa bostadsrätter i dessa områden får möjlighet att äga den själv, dels att det finns ett utbud av bostadsrätter som är större i de här områdena. För Stockholmsdels gällande det till exempel Skärholmen och Sättra.

Vart går då de pengar som staden får in för detta? Jo, de går till att bygga fler hyresrätter hos de kommunägda bostadsbolagen. Där gör vi nu vad vi kan för att utveckla Stockholmshusen, den utmärkta idé som ni hade under er tid och komma längre för att kunna erbjuda högkvalitativa bostäder till något lägre hyra än annars.

Det här är en hållbar bostadspolitik. Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 104

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag motsätter mig ingenting i historiebeskrivningen. Jag är ganska stolt över att arbetarrörelsen bildade HSB. Men det bygger ju på att man bygger bostadsrätterna från början till just bostadsrätter. Och eftersom vi har den bostadsbrist som vi har kan vi ha nybyggnadsprojekt med bostadsrätter där det finns mycket hyresrätter och tvärtom.

Här kommer därför min fråga till Björn Ljung: Varför är ni då inte beredda att bygga hyresrätter där den huvudsakliga boendeformen är just egnahem, alltså ägt boende? Det är ni ju emot. Ni måste vara konsekventa. Ni pratar er ju varma för att man ska ombilda hyresrätter till bostadsrätter där det är mycket hyresrätter. Men varför är ni då inte beredda att bygga hyresrätter där det är många egnahem och bostadsrätter?

Anförande nr 105

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Det kräver kanske ett lite längre resonemang, men i ägda och bostadsrättstata områden finns inte behovet av att kunna göra till exempel boendekarriär, för den möjligheten finns redan. Det stora bekymret är miljonprogramsområdena som vi bildade med goda föresatser men som inte blev bra. Där behöver det ägda boendet öka.

Jag är också väldigt bekymrad över den utveckling av byggandet i ägda områden som ni jobbade med under den förra perioden. Nu har vi tagit fram policy och riktlinjer för hur vi tycker att exempelvis småhus- och villaområden ska utvecklas, dock mer småskaligt och mer anpassat till det som redan finns.

Anförande nr 106

M a r i a L j u s l i n (V): Ordförande! Jag glömde tidigare att yrka bifall till vår reservation i kommunstyrelsen, så nu gör jag det.

Vi behöver få bukt med bostadslösheten. Det är ju det som är dilemmat här. Och det gör vi inte genom att man säljer ut till exempel allmännyttan. Problemet är inte att det byggs bostadsrätter; problemet är att det inte byggs hyresrätter i lika stor utsträckning som det behov som finns. Därför har vi problemet att det finns både bostadsrätter med ganska höga priser och hyresrätter med väldigt höga hyror som inte alla har råd med.

Dilemmat är att ni säljer ut de hyresrätter som har en förhållandevis låg hyra, som fler kan ha råd med. Hur ska ni komma till rätta med dilemmat när ni säljer ut samtidigt som ni inte bygger nytt i den takt som behövs?

Anförande nr 107

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige, åhörare och Maria Ljuslin! Eftersom det finns så få bostadsrätter i de områden som vi talar om – till exempel Järva och den större delen av Skärholmen – blir det också väldigt höga priser, för de här bostadsrätterna är väldigt efterfrågade. Att det är allmänt höga priser på bostadsrätter i Stockholm jämfört med andra städer – bara i Uppsala och även i Göteborg och Malmö är det mycket lägre priser – beror på att vi har en sådan fruktansvärd bostadsbrist.

Vi arbetar för att bygga bort den bostadsbristen genom att ta pengarna som vi får från dessa försäljningar och omvandla dem till hyresrättsprojekt. Vi kommer att vässa våra pennor och våra ambitioner att också utveckla Stockholmshusen än mer – högkvalitativa bostäder, mycket, mycket prisvärda med något lägre hyror än de andra i nyproduktion.

Anförande nr 108

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Ordförande! Jag velade lite fram och tillbaka här. Vi har ju haft en diskussion kring omvandlingar och huruvida sådana är en del av The Shift och så vidare. Och även om det inte är Dennis Wedins motion tänkte jag ändå fråga: Hur många utbildningar har det blivit på Järva? Om man argumenterar för att det är oerhört viktigt med utbildningar som en stabiliserande faktor kan vi konstatera att det är i Bagis och Hökarängen, som har varit på väg uppåt länge, som utbildningen sker. Då är min fråga: Hur många utbildningar har det skett på Järva, och hur ser Dennis Wedin på det resultatet?

Anförande nr 109

Borgarrådet W e d i n (M): Tack för frågan! Svaret på den direkta frågan är att det inte var några bostadsrättsföreningar som gick igenom alla steg i just Järvaområdet, fastän de hade möjligheten. Det var inte hela Järva som fick möjligheten, men i de områdena där möjligheten fanns, exempelvis i Rinkeby med 95 procent hyresrätter, var det ingen som tog möjligheten.

Vi ska såklart rikta in oss på varför: Vad är anledningen till det? Exempelvis är det just nu svårt att låna. Höga amorteringskrav gör det särskilt svårt. Men det är också så att det här är människors eget val, och jag tycker att det är tråkigt att de inte har tagit den här möjligheten. Vissa kanske inte heller har den privatekonomiska möjligheten.

Jag gör ju poängen att det här är en inlåsningsseffekt och att det är väldigt beklagligt att exempelvis den socialdemokratiskt stödda Hyresgästföreningen gör attackannonser

och attackkampanjer för att skrämman människor från att göra detta val. Vi behöver en mer blandad stad. Det är alltså ni som uppmuntrar segregation!

Anförande nr 110

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): En annan slutsats kunde faktiskt vara att den sociala omvandling som ni önskar redan har skett i Bagis, Hökarängen och så vidare och att den manifesteras i att man köper ut billiga bostäder från bostadsmarknaden. Då kommer vi tillbaka till det argument som Karin Wanngård mycket förträffligt lyfte här: Vi lyfter bort de viktigaste bostäderna från bostadsmarknaden, de som staden har kontroll över, de som när de blir lediga staden kan ge till människor som befinner sig i olika och oerhört utsatta lägen. Om man argumenterar som Dennis Wedin har gjort här i talarstolen, det vill säga att det är socialt utveckling att ombilda, behöver man fundera om den tesen riktigt stämmer med verkligheten.

§ 25 Stockholms stad bör sluta subventionera flygets kostnader

Anförande nr 111

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Nu kommer vi tillbaka till Bromma och möjligheten att avveckla Bromma flygplats. Den här motionen lämnades in 2019, och sedan dess har Swedavia och regeringen deklarerat sin ambition att lägga ned Bromma flygplats och ge möjlighet för Stockholm att utveckla platsen med att bygga bostäder. Flygplatsen konstateras vara olönsam, trots att Stockholms stad kraftigt subventionerar flygets kostnader. Den statliga utredaren har, som vi tidigare i kväll har konstaterat, visat att det går att flytta flygtrafiken och avveckla verksamheten inom fem år. Det är bra och välkommet och ett rationellt beslut.

År 2020 betalade Swedavia mindre än 1 miljon i hyra för ett 1 400 000 kvadratmeter stort område i centrala Stockholm. Vi har precis haft en bostadsdebatt; alla inser orimligheten med den här prissättningen. Är detta en skälig hyra? Den alternativa intäkten av att hyra ut området till verksamheter är inte mindre än 50 miljoner kronor. Att exploatera området skulle generera uppemot 40 miljarder i intäkter till staden, och det är därför jag har lagt den här motionen med frågan: Varför ska Stockholms skattebetalare subventionera en flygplats som går med förlust, en flygplats vi inte är i behov av, en flygplats som kan stängas i förtid?

Vi kommer inte att medverka till en politik som innebär subvention av fossila utsläpp. Vi kommer inte att medverka till en politik som begränsar Stockholms utveckling, och vi kommer inte att medverka till en politik som är direkt skadlig för stadens ekonomi. Frågan är vilka partier som i dag är beredda att göra så. Bifall till motionen!

Anförande nr 112

T o r u n B o u c h e r (V): Ordförande, fullmäktige! Vänsterpartiet delar inte bedömningen att arrendeavgiften för Bromma flygplats är skälig, och därför yrkar även vi bifall till motionen och till vår reservation i kommunstyrelsen. Det minsta man kan begära är naturligtvis att staden förvaltar stockholmarnas gemensamma tillgångar och tar ut en skälig arrendeavgift. Men med det sagt är det den korta versionen av Vänsterpartiets inställning till Bromma flygplats att den ska läggas ned. Tack för ordet!

Anförande nr 113

J o h a n N i l s s o n (M): Ordförande, fullmäktige! Jag tror att alla här är medvetna om detta, men först vill jag påpeka det som har sagts tidigare i kväll, tror jag, under en diskussion, nämligen att detta avtal inte är föremål för omförhandling under den här mandatperioden. Avtalet kan inte heller hävas ensidigt av staden.

Det är möjligen svårt att veta vad som är motionens primära syfte. Är det att ta hänsyn till miljön och att flyget är dåligt för miljön? Är det att bygga bostäder, eller är det att det är dålig ekonomi att hyra ut till en flygplats? Jag är ju inte dummare än att jag förstår att det egentligen handlar om att ni inte vill ha flygplatsen där.

Jag är ordförande i exploateringsnämnden, och vi är ansvariga för avtalet. Om jag uppehåller mig vid själva avtalets innebörd är det, som jag ser det, inget dåligt avtal. Arrendeavgiften står i paritet med vad som är skäligt utifrån platsen förutsättningar

och vad den kan användas till. Det är inget som jag bara står här och säger, utan när en statlig flygplatsutredning 2013 behandlades i EU-kommissionen konstaterade man där att arrendet för flygplatsen är skäligt.

Sedan ska det såklart sägas att det alltid finns en alternativ användning för vår mark. Det gäller även fotbollsplaner, skolor, förskolor och naturreservat i Stockholm. Sådant genererar inte heller så mycket höga intäkter, men det ger ju andra värden till regionen och dessa går inte att bortse ifrån. Det är viktigt att ha en flygplats här, nära Stockholm.

Jag tycker nog också att frågan är lite irrelevant med tanke på den utredning som precis har presenterats. Vi får se vilka beslut som staten kommer att vilja ta med anledning av den utredningen. Med detta sagt yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 114

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Ordförande! Jag ställde tidigare en fråga till Anna König Jerlmyr som jag inte riktigt fick svar på, så jag kanske kan ställa den till Johan Nilsson. Nu får vi som sagt se vad som händer med den utredning som har lagts på regeringens bord. Men det finns en farhåga i den utredningen att även om Swedavia ensidigt skulle säga upp sitt avtal med Stockholms stad om att bedriva flygplatsverksamhet på Bromma så finns det en möjlighet för staden att i stället hyra ut det till någon annan aktör, kanske också då för en krona per år. Eller så kanske ni kan tänka er att dubbla eller tredubbla den summan. Det blir rätt lite pengar i alla fall.

Jag vill bara upprepa frågan: Finns det en risk för det, eller kan vi i alla fall avfärda fortsatt flygande på Bromma om Swedavia säger upp sitt avtal med staden?

Anförande nr 115

J o h a n N i l s s o n (M): Först vill jag bara påpeka att arrendet inte är en krona per år, utan det finns också en tillkommande avgift per passagerare som har bedömts vara fullt skälig.

Som ordförande i exploateringsnämnden kan jag säga att i dag hyrs området ut till Swedavia på de här villkoren. Jag kan inte svara på frågan om vad som skulle kunna hända. I så fall krävs ett annat uppdrag från fullmäktige till oss att göra något annat. Jag har alltså inget svar på frågan om vad som händer, utan det får vi se.

Anförande nr 116

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Först och främst är jag imponerad av Johan Nilssons slutledningsförmåga.

För övrigt är jag faktiskt lite nyfiken på vad den här skäligheten vilar på. Staten har haft en utredning om Bromma flygplats, och där konstateras att "arrendekontraktet för Bromma förlängdes 2007 till 2038 på för staten förmånliga villkor". Sedan fortsätter en argumenterande text.

Jag vill alltså veta vad Johan Nilsson grundar det på att avtalet på något sätt skulle vara skäligt.

Anförande nr 117

J o h a n N i l s s o n (M): Precis som jag sa grundar jag det på att en statlig flygplatsutredning från 2013 som har behandlats i EU-kommissionen, där det står: ”Avtalets villkor har således sin grund i en långvarig avtalsrelation, och är resultatet av förhandlingar utifrån bl a de historiska, politiska och geografiska förutsättningar som gäller för platsen och verksamheten, vilket också utgör grunden för ersättningen till Staden och fördelningen av avtalsparternas åtaganden i avtalet. För andra flygplatser gäller helt andra förutsättningar.”

Man har alltså tittat på det föreliggande avtalet som gäller, vilken ersättning som betalas och om det är rimligt eller inte. Detta var som jag förstår det med anledning av en överklagan, och här har man konstaterat att det är rimligt.

Anförande nr 118

L i s a P a l m (FI): Feministiskt initiativ vill tillstyrka motionen och ställer sig bakom reservationen från Vänsterpartiet i kommunstyrelsen.

§ 27 En mer likvärdig friskvård

Anförande nr 119

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! I finansborgarrådets svar på motionen sägs det väldigt positivt att man prioriterar personalens arbetsmiljö, och hon anser vidare att ett systematiskt arbetsmiljöarbete är viktigt. Det är något vi förutsätter att den politiska ledningen i landets största kommun ska göra. Men det motionen tar upp handlar om skillnaderna i friskvårdsförmåner och hur detta kan vara en aktiv del i just arbetsmiljöarbetet.

En majoritet av medarbetarna i stadsdelarna är kvinnor – kvinnor med en lägre lönenivå än de som är anställda på fackförvaltningarna. Det är ett faktum. Ett annat faktum är att sjukfrånvaron är högre inom stadsdelsförvaltningarna än inom fackförvaltningarna. Att staden inte heller för en övergripande statistik över hur det ser ut i de olika verksamheterna eller statistik över hur stor del av personalen som utnyttjar sina förmåner visar hur mycket mer vi som arbetsgivare kan göra på området.

Även de tre fackförbunden som organiserar stora delar av stadens personal stöder motionens förslag och menar att det är en viktig fråga utifrån ett jämställdhetsperspektiv och att stadens alla förvaltningar ska erbjuda en hög nivå på friskvårdsförmåner till sina anställda.

Men trots att flertalet remissinstanser är positiva till motionens förslag är finansborgarrådet ovillig att göra en översyn av hur friskvårdsbidraget och övriga friskvårdsförmåner ser ut i stadens verksamheter. Majoriteten har konsekvent visat att ni har underprioriterat personalfrågorna. Det är inte viktigt. I en stor stad som Stockholm krävs det strategiskt arbete på högsta politiska nivå för att förändra verkligheten. Det gäller att lyssna på de fackliga organisationerna och att arbeta för att förmånerna fördelas rättvist och jämlikt så att kvinnor och män har samma förutsättningar, oavsett var i staden man arbetar. Därmed yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 120

R o b e r t M j ö r n b e r g (V): Ordförande, ledamöter! Systematiskt arbetsmiljöarbete är inte bara viktigt, som finansborgarrådet lyfte i svaret, utan det är också en skyldighet. Friskvård är förmodligen den mest effektiva åtgärden vi kan sätta in för att förbättra arbetsmiljön för stadens anställda, vid sidan av arbetstidsförkortning. Motionen är extremt viktig utifrån ett personalperspektiv, men den är också viktig utifrån ett jämställdhetsperspektiv, som Karin lyfte. Vi vet att det finns en skev fördelning av uttaget av friskvård, och vi behöver mer kunskap om detta för att kunna korrigera snedfördelningen. Vi måste gå på djupet i varför det finns stora skillnader i hur arbetare och tjänstemän nyttjar friskvården.

I min värld behöver vi underlätta även för en hemtjänstarbetare att kunna ta ut friskvård, helst under arbetstid. Det här skulle vi kunna göra genom att foga in det i kollektivavtal. Ett annat alternativ är att ta höjd för det redan på schemalägningsstadiet. Detta har Vänsterpartiet lyft i en egen motion från 2020.

Jag yrkar bifall.

Anförande nr 121

K r i s t i n a L u t z (M): Ordförande, ledamöter, åhörare! Man kan inte annat än i allra högsta grad hålla med om det som föregående talare säger. Personalen i våra verksamheter är vår absolut största resurs, oberoende av om det är fackförvaltningar eller stadsdelsförvaltningar. Jag har själv förmånen att vara ordförande i en stadsdel, Farsta, och har tidigare varit ordförande och vice ordförande i Skarpnäck. Jag har varit ute på många, många besök i våra verksamheter, inte minst i omsorgen, och där finns en majoritet kvinnor som jobbar väldigt hårt.

Den grönbå majoriteten tar verkligen frågan om arbetsmiljön på allra största allvar. Den är väldigt högt prioriterad. Om man kollar vårt budgetarbete på lokal nivå och olika facknämnder och så vidare ser man att det är en prioriterad fråga.

Däremot tycker vi att ett bredare perspektiv på ett mer systematiskt arbetsmiljöarbete är det viktigaste i det förebyggande. Friskvård och friskvårdsbidrag är en av delarna i det. Men det måste ses i ett mycket bredare arbetsmiljöperspektiv. Stockholm har väldigt höga krav på våra anställda som alla jobbar väldigt mycket. Det är tufft, och som sagt, friskvårdsförmåner kan bidra till att de orkar och klarar mer. Men det är liksom det bredare arbetet som är det viktiga.

Det finns saker i motionen som vi fortsätter att titta vidare på när det gäller friskvårdsförmåner. Men vi tycker också att det är viktigt att förvaltningarna själva och utifrån sina egna behov får titta på det som ger de bästa förutsättningarna för dem. Vi tycker kanske inte att en central lösning som ska passa alla förvaltningar är det absolut bästa.

Anförande nr 122

T o r u n B o u c h e r (V): Ordförande! Jag hör vad ni säger, och vi håller säkert med varandra om väldigt mycket. Men jag vill också verkligen understryka det som Karin Wanngård sa. Jag känner att det är så viktigt att jag var tvungen att gå upp: Det är så stor skillnad mellan män och kvinnor som är anställda i den här staden. Det är en könsskillnad som verkligen finns där ute när det gäller bland annat friskvård och uttag av friskvård.

Som äldreomsorgskramare vill jag också framför allt understryka de enorma rekryteringsbehov vi har framöver inom just precis äldreomsorgen. Därför behöver vi också göra själva yrket betydligt mer attraktivt. Vi behöver höja statusen på yrket, därför att vi kommer att behöva folk. Det handlar inte alls bara om utbildning och att vi måste utbilda fler, utan vi måste också få fler att faktiskt vilja arbeta där. Återigen bifall till vår reservation!